DOCUMENT RESUME

ED 136 576 FL 008 437

AUTHOR	Van Cong Lau; And Others
TITLE	Practicing Good Habits, Grade 4.
INSTITUTION	Ministry of Education, Saigon (South Vietnam).
SPONS AGENCY	Agency for International Development (Dept. of State), Washington, D.C.
PUB DATE	66
NOTE	148p.; In Vietnamese; For related documents, see FL 008 432-442; Bottoms of some pages may be difficult to read; Best copy available
EDRS PRICE	MF-$0.83 HC-$7.35 Plus Postage.
DESCRIPTORS	*Civics; *Elementary Education; Ethics; Family Life Education; Habit Formation; Human Relations; Indochinese; *Instructional Materials; Reading Instruction; Reading Materials; Refugees; Safety Education; Social Development; *Socialization; Social Responsibility; *Social Values; Student Teacher Relationship; Textbooks; Traffic Regulations; *Vietnamese

ABSTRACT

This illustrated textbook was designed for teaching civics and values to fourth grade students in Vietnam. It is divided into six chapters: (1) At School (recapitulation of the grade three program, friendship, respect for the teacher, team work, discipline, honor); (2) In the Street: Traffic Regulations; (3) At Home (the extended family spirit, ancestor worship); (4) Self-improvement (courage, responsibility, patience, self-confidence, foresightedness, dedication, independence, sacrifice, simplicity); (5) Human Relations (respect for life, for people, for property, honesty, social participation, community spirit); and (6) Administration (the village, the district, the province, the town). (CFM)

****
* Documents acquired by ERIC include many informal unpublished *
* materials not available from other sources. ERIC makes every effort *
* to obtain the best copy available. Nevertheless, items of marginal *
* reproducibility are often encountered and this affects the quality *
* of the microfiche and hardcopy reproductions ERIC makes available *
* via the ERIC Document Reproduction Service (EDRS). EDRS is not *
* responsible for the quality of the original document. Reproductions *
* supplied by EDRS are the best that can be made from the original. *
****

ED136576

PEOPLE OF US
WITH THE COOPERATION
MINISTRY OF EDUCAT
RVN
PRESENTED TO THE
VIETNAMESE SCHOO

BEST COPY AVAILABLE

U.S. DEPARTMENT OF HEALTH, EDUCATION & WELFARE
NATIONAL INSTITUTE OF EDUCATION

THIS DOCUMENT HAS BEEN REPRODUCED EXACTLY AS RECEIVED FROM THE PERSON OR ORGANIZATION ORIGINATING IT. POINTS OF VIEW OR OPINIONS STATED DO NOT NECESSARILY REPRESENT OFFICIAL NATIONAL INSTITUTE OF EDUCATION POSITION OR POLICY

FL008437

THIS BOOK IS A
NOT TO BE SO

TIẾNG VIỆT

LỚP NHÌ

BỘ GIÁO DỤC
xuất-bản

TÍNH TỐT
LỚP NHÌ
BỘ GIÁO DỤC
xuất-bản

PHẦN HỌC-SINH

EM TẬP TÍNH TỐT

LỚP NHÌ

SÁCH ĐỨC-DỤC BẬC TIỂU-HỌC
BỘ GIÁO-DỤC XUẤT-BẢN
1966

5

SOẠN-THẢO VÀ ẤN-HÀNH TRONG KHUÔN-KHỔ CHƯƠNG-TRÌNH HỢP-TÁC GIỮA BỘ GIÁO-DỤC VÀ PHÁI-BỘ KINH-TẾ HOA-KỲ TẠI VIỆT-NAM

Soạn-thảo dưới sự hướng-dẫn của :

Ông LÝ CHÁNH ĐỨC
Chánh-sự-vụ Sở Học-liệu

Với sự góp ý-kiến của :

Ông ĐINH GIA DZU
Đại-diện Nha Tiểu-học

Ông FRED ARMISTEAD, Ph. D.
Phái-đoàn Đại học-đường Southern Illinois

và

Ông C. GRAHAM EDDY
Phái-bộ Kinh-tế Hoa-kỳ tại Việt-Nam

Với sự tham-gia ý-kiến về kỹ-thuật của :

Ông C. WESLEY BREWSTER
Phái-bộ Kinh-tế Hoa-kỳ tại Việt-Nam

AN BIÊN-TẬP :

Soạn-giả :

VĂN CÔNG LẦU
HUỲNH CÔNG TÚ
PHẠM VĂN VỆ

Họa-sĩ :

HUỲNH PHÚ NHIỀU
CHI MAI

Chuyên-viên Tu-thư :

Cô TRẦN THỊ ĐÍNH
Bà NGUYỄN ĐĂNG HẢI
Bà LÊ DOÃN KIM

Toàn ban biên-tập xin cám-ơn các vị sau đây đã góp ý-kiến
ho việc soạn-thảo cuốn sách này :

Cô NGUYỄN THỊ HỒNG-PHẤN, Cô VŨ THÚY NINH và
ng LUYỆN QUANG ĐĂNG, Phái-đoàn Đại-học-đường Southern

LỜI NÓI ĐẦU

Đây là quyển Em Tập Tính Tốt, lớp Nhì, cuốn sách thứ tư trong àn bộ Đức-dục và Công-dân giáo-dục bậc tiểu-học do Bộ Giáo-Dục ất-bản và soạn đúng theo chương-trình vừa mới sửa đổi.

Soạn Em Tập Tính Tốt, lớp Nhì, chúng tôi vẫn trung-thành với ạn-niệm và nguyên-tắc biên soạn sách giáo-khoa mà chúng tôi đã ra.

1) Dạy trẻ không phải là cung-cấp những kiến-thức có sẵn mà la ịp chúng nẩy nở các năng-khiếu cần-thiết.

2) Sách giáo-khoa là phương-tiện làm việc của học-sinh. Nó phải ược làm ra cho học-sinh và vì học-sinh, nghĩa là phải sát với trình-trẻ em, phải giúp trẻ em làm việc một cách hữu hiệu.

3) Quá-trình tư-tưởng của trẻ là quan-sát, phối-hợp và diễn-đạt.

Dựa vào quan-niệm và nguyên-tắc trên, quyển Em Tập Tính Tốt, p Nhì, được trình-bày dưới hình-thức mới.

Mỗi bài học là một phiếu hướng-dẫn công-tác, nhờ đó trẻ em có tự-lực học tập. Trẻ em không bị bắt buộc học thuộc lòng mà được ướng-dẫn quan-sát, tra-cứu, suy-luận, phân-tách, tổng-hợp, sáng-tác, ực-hành. Do đó, mỗi bài học gồm các phần chánh sau đây :

Em đọc bài : *trẻ em vừa tập đọc, vừa thâu-thập tài-liệu mới [illegible]-quan đến đề-tài học. Trẻ em sẽ phối-hợp tài-liệu mới nầy với [illegible] điều đã ghi nhận được trong lúc quan-sát trước khi đọc bài.*

Em trả lời câu hỏi : *tập học-sinh kiểm-điểm lại những điều đã [illegible] và ghi nhớ điểm chánh.*

Em thực-hành : *giúp trẻ em diễn-đạt những điều đã hiểu biết [illegible] hình-thức : làm bài viết, vẽ, trò chơi, trắc-nghiệm, hát, hò, [illegible].*

[illegible] được xây-dựng và đề-nghị hướng-dẫn [illegible] phương-pháp hoạt-động [illegible] mà không nhàm [illegible] thực-hành [illegible]

Chúng tôi thành-thật ước-mong quyển Em Tập Tính Tốt, lớp l
nầy

— sẽ mang đến nhiều điều bổ-ích cho học-sinh,

— sẽ là một phương-tiện giáo-khoa khả-dĩ giúp các bạn g
viên hoàn-thành nhiệm-vụ giáo-dục một cách hữu-hiệu, đúng theo
một nhà triết-học Mỹ : « Mục-đích của sự giáo-dục không phải là
cho người ta những điều chưa biết, mà dạy những điều chưa làm. »

Các Soạn-giả

MỤC-LỤC

CHƯƠNG I : **BỔN-PHẬN TRẺ Ở HỌC-ĐƯỜNG**
(Nhắc lại chương-trình lớp Ba)

Trang

1. Tiên đã bớt đau chưa ? 14
(Tình bè bạn)
2. Học-sinh một trường như con một nhà . . 16
(Bổn-phận đối với bạn)
3. Đi thăm thầy 19
(Bổn-phận đối với thầy)
4. Đúng vậy em à ! 22
(Tinh-thần đồng-đội)
5. Có kỷ-luật mới có trật-tự 25
(Tôn-trọng kỷ-luật học-đường)
6. Có vậy, trường em mới được nổi tiếng . . 27
(Tôn-trọng danh-dự học-đường)
7. Bài ôn 30

CHƯƠNG II : **KHI ĐI ĐƯỜNG**

8. Cũng tại cái thắng này 34
(Xe đạp phải có chuông, thắng, đèn)
9. Chúng em ghi nhớ lời ông dạy ! 38
(Không đi hàng đôi, hàng ba)
10. Bình ở nhà chờ Hiền nhé ! 41
(Không chở nhau)
11. Nhớ đi sát lề bên mặt 44
(Đi xe đạp sát lề mặt)
12. Bài ôn 48

CHƯƠNG III **BỔN-PHẬN TRẺ TRONG GIA-ĐÌNH**

13. Cậu Ba đôi cứ 52
([illegible] chia buồn với họ hàng)
14. [illegible] 55
([illegible])

15. Bắt nó ! Bắt nó ! . . . . . .
(*Tinh-thần gia-tộc : không làm mất thanh-da*
ông cha)
16. Bàn thờ tổ-tiên đặt ngay giữa nhà . .
(*Thờ phụng tổ-tiên*)
17. Phải bỏ lệ cúng giỗ ông bà nữa sao ? . .
(*Cúng giỗ ông bà*)
18. Viếng mộ . . . . . .
(*Giữ-gìn phần mộ*)
19. Bài ôn. . . . . .

CHƯƠNG IV : **RÈN-LUYỆN TÁNH TỐT**

20 Trí phóng nhanh xuống nước . . . .
(*Can-đảm*)
21. Chơi như vậy là liều mạng . . . .
(*Can-đảm tiếp theo*)
22. Em bỏ đi chơi thì làm sao cho kịp ? . . .
(*Biết nhận trách-nhiệm*)
23. Rán lên em ! . . . . . .
(*Nhẫn-nại*)
24. Em biết bức tranh gì đây không ? . .
(*Tự-tin*)
25. Tội-nghiệp thằng nhỏ quá ! . . . . .
(*Biết phòng-xa*)
26. Tiếng còi anh trọng tài . . . . .
(*Công-tâm*)
27. Như vậy đâu có hay . . . . . .
(*Không ỷ-lại*)
28. Thưa anh đi chơi . . . . . .
(*Không khúm-núm*)
29. Tại sao diều-hâu lại sợ gà mái ? . . .
(*Hy-sinh*)
30. Anh tưới mấy nọc trầu . . . . .
(*Tập nếp sống giản-dị*)
31. Bài ôn . . . . . .

CHƯƠNG V : BỔN-PHẬN ĐỐI VỚI NGƯỜI NGOÀI

32. Mạng người rất quý 110
(Trọng tánh-mạng người khác)

33. Tội nghiệp chị quá ! 113
(Trọng nhân-cách của người khác)

34. Chùm cam chín 116
(Trọng tài-sản của người khác)

35. Anh đã hứa lỡ với chú Sáu xóm mình rồi . 120
(Thành-thật trong việc giao-dịch)

36. Một chương-trình sát thực-tế 123
(Tham-gia công-tác xã-hội — Làm việc tập-thể)

37. Tôi nghe nói... 126
(Chiến-dịch bài-trừ sốt-rét)

38. Bài ôn 129

CHƯƠNG VI : TỔ-CHỨC HÀNH-CHÁNH

39. Hòng về quê 132
(Xã)

40. Một phiên họp tại trụ-sở xã 136
(Tổng)

41. Quận Thủ-đức 139
(Quận)

42. Chợ Bà Chiểu ở tỉnh nào ? 142
(Tỉnh)

43. Thị-xã Vũng-Tàu 145
(Thị-xã)

44. Bài ôn 147

ƯƠNG I

Bổn-phận trẻ ở học-đường

1. TIÊN ĐÃ BỚT ĐAU CHƯA ?

Giờ chơi, Tiên chạy rượt Hiền. Trượt chân, Tiê
nằm sấp giữa sân trường. Hiền chạy đến đỡ bạn. Các
khác cũng ngưng cuộc chơi, người thì chạy cho thầy
người thì thoa thuốc, có người lại dỗ-dành khuyên-

Hôm sau Tiên nghỉ học. Cả toán đều xôn-xa
cũng trông mau đến giờ tan học đặng thăm bạn. T
bạn nằm trên giường bịnh, Hiền vội hỏi :

— Tiên đã bớt đau chưa mà hôm nay phải
học ?

Tiên vui-vẻ đáp :

— Tôi thấy nhức nơi chân mặt nên không dám
động nhiều, rán nghỉ vài hôm, chừng đỡ tôi sẽ đi h

Hiền tiếp :

— Tiên cứ yên tâm. Chúng tôi sẽ luân phiê
bài giùm cho Tiên.

Về nhà, Hiền thuật lại chuyện đi thăm bạn cho
nghe. Anh xoa đầu em, khen :

— Anh em có lui tới thăm viếng nhau thì tình bè-bạn
m khắng-khít. Một ngày kia, các em sẽ giữ trong lòng
t bao kỷ-niệm êm-đềm khi nhớ lại thời-gian còn ở
ới mái nhà trường.

Tuyết xen vào :

— Trong khi thuật chuyện Lưu-Bình, Dương-Lễ,
y cũng không quên khen ngợi tình bè-bạn, anh à.

trả lời câu hỏi :

Giờ chơi, Tiên và Hiền chạy giỡn ở đâu ?
Tiên tẻ, các bạn làm gì ?
Các bạn làm gì khi Tiên nghỉ học ?
Em nghĩ sao về cử-chỉ của các bạn đối với Tiên ?
Em đối-xử với bạn-bè như thế nào ?

thực-hành :

- Em sốt-sắng tham-gia các hoạt-động tập-thể ở trường để gây tình thân-ái với các bạn học.
- Em tham-giam tổ-chức hàng đội tự-trị để học-tập hầu thâu lượm nhiều kết-quả.
- Em thăm các bạn trong những ngày nghỉ học và nhất là khi bạn bị bịnh hoặc bị tai-nạn.
- Em không phân-biệt bạn học giàu hay nghèo.

làm bài tập :

- Em kể chuyện Lưu-Bình, Dương-Lễ.
- Em giải thích câu : Học thầy không tày học bạn. »

ghi nhớ

Học trò phải thương yêu và giúp-đỡ lẫn nhau, không phân-biệt giàu hay nghèo.

2. HỌC-SINH MỘT TRƯỜNG NHƯ CON MỘT NHÀ

Trống đánh tan học. Học-sinh ra về như đà
vỡ ổ. Bỗng có một nhóm chừng năm bảy học-sin
vây một bạn mồ côi. Trong bọn có đứa reo lên :

— Á ngộ, thằng nầy mặc áo của anh nó, bây !

Một đứa xông vào, giựt nón, chuyền cho đứa
và vỗ tay reo hò. Trong lúc ấy, đứa trẻ đành đứng

Thấy vậy, Hiền xen vào ngăn các bạn và nói :

— Các anh không nhớ ông Hiệu-Trưởng thườn
học-sinh học cùng một trường như con một nhà
căn-dặn chúng ta phải binh-vực nhau, giúp-đỡ lẫn
Đứa lớn không nên hiếp-đáp đứa nhỏ. Nếu các an
chọc phá em nhỏ nầy thì tôi sẽ trở vào trường trin

Về nhà, Hiền khoe với Tuyết :

— Hồi đi học về, em gặp một tốp học-sinh đuổi theo c phá một em học lớp Tư. Em phải can ngăn, chúng mới thôi.

Tuyết khen :

— Em biết binh-vực bạn trong lúc bị các bạn khác nạt. Đó cũng là một gương tốt để cho các học-sinh theo.

Vinh tiep :

— Bạn-bè có giúp-đỡ nhau, binh-vực nhau thì tình bạn mới được thắm-thiết và bầu không khí nơi ường học mới được vui tươi.

trả lời câu hỏi :

Trong lúc đi học về, một em học-sinh mồ-côi bị chúng bạn vây quanh để làm gì ?
Hiền làm gì để binh-vực bạn ?
Em làm gì khi bạn em thiếu một vật cần dùng ?
Em làm gì khi bạn có chuyện buồn ?
Bạn bè phải đối-xử với nhau thế nào ?

[illegible] :

[illegible] tổ chức « Cây Mùa [illegible] để giúp các bạn nghèo. [illegible] đóng góp phần [illegible]

- Em binh-vực các bạn yếu-đuối.
- Mỗi ngày, em làm một điều tốt để giúp-đỡ hoặc bi vực bạn.

Em làm bài tập :

- Em có bổn-phận gì đối với bạn lúc bạn em cảnh hoạn-nạn hay túng thiếu ?
- Em đã có dịp giúp bạn và binh-vực bạn lúc nào

Em nhớ :

Em giúp-đỡ bạn-bè và sẵn-sàng binh-vực bạ bạn bị hà-hiếp.

3. ĐI THĂM THẦY

Vinh đang nói chuyện với Hiến, bỗng ngoài ngõ tiếng gọi to :

— Hiến ơi ! Hiến ơi !

Hiền vội-vàng chạy ra, thầy Nam đang chờ có vẻ ắng, liền hỏi :

— Nam có việc chi mà coi bộ hối-hả quá vậy ?

Nam giục :

— Thầy mới vào nằm bịnh-viện. Vậy hai đứa mình nhà rủ anh Tiên đi thăm thầy bây giờ.

Trên đường vào bịnh-viện, Hiến nói :

— Thầy tận-tâm dạy-dỗ mình, mới mang bịnh. Vậy nên ghé tiệm mua một ít cam biếu thầy đặng tỏ biết ơn.

Khi đến bịnh-viện, các em rón-rén bước chân vào g. Các em chào và hỏi thăm sức khỏe của thầy. Thầy mệt và khát nước, Hiền vội để gói cam lên trên i lấy tách rót nước cho thầy, còn Nam và Tiên phụ ầy ngồi dậy. Trước cử-chỉ có nghĩa ấy, thầy rất ng không ngớt khen-ngợi và khuyên :

— Trong lúc thầy nghỉ, có thầy khác thay thế. Các em phải rán học và tỏ vẻ ngoan-ngoãn cũng như đối với thầy vậy. Hôm nay thầy thấy [illegible]

Nghe thầy nói, các em mừng thầm và về trường nhắn lại lời thầy khuyên nhủ cho các em khác biết. Hiền cũng không quên bảo các bạn nên tránh làm phiền thầy khi thầy đi dạy lại.

Em trả lời câu hỏi :

Ở nhà, ai săn-sóc chăm nom em ?
Ở trường học, ai thay thế cha mẹ để dạy-dỗ e
Em tỏ lòng biết ơn thầy bằng cách nào ?
Ngoài lúc thầy bịnh, em còn thăm viếng thầ nào nữa ?
Trong trường, em có bổn-phận gì đối với thầy

Em thực-hành :

- Em năng thăm viếng các thầy cũ, nhứt là khi cò đau yếu.
- Khi em nhận một vật gì của thầy hoặc đưa m gì cho thầy thì phải dùng hai tay.

Em chào thầy khi gặp thầy đi ngang qua.

Lúc ngồi chơi ở sân trường, em đứng dậy chào khi thầy đi ngang qua.

làm bài tập :

Em ghi vào giấy những bổn-phận của một học-sinh đối với thầy.

Ở trong lớp học, em và các bạn phải làm gì để khỏi phiền lòng thầy ?

Sau khi thầy kể truyện ông Carnot, một danh nhân nước Pháp về làng ghé thăm thầy cũ, hãy kể một câu chuyện khác tương-tự.

nhớ :

Thầy có công dạy-dỗ em nên người, vì thế em n tỏ lòng biết ơn thầy như cha mẹ vậy.

4. ĐÚNG VẬY EM À!

Đọc báo thấy có tin một cầu-thủ của đội t
ngoại-quốc bị thiệt-mạng trong lúc bơi lội, Vin
Hiền :

— Hiền ơi ! Chắc tối nay mình hụt xem trậ
quốc-tế rồi.

Hiền ngơ-ngác :

— Tại sao vậy hả anh ?

Vinh tiếp :

— Theo báo nói vì một cầu-thủ bị thiệt-mạn
toàn đội banh ngoại-quốc nhứt định hoãn ngày
giải.

Hiền thêm :

— Vậy họ có tinh-thần đồng-đội quá, phải không

Vinh đáp :

— Đúng vậy em à ! Kỳ trước, chúng ta có xem lối chơi của họ và nhận thấy những cầu-thủ giao banh cho nhau rất ăn khớp. Khi được banh thì họ liền chuyền cho đồng-

họ chớ không bao giờ giữ banh một mình, vì vậy họ
nát banh và địch-thủ khó thắng họ lắm.

Hiền tấm-tắc khen :

— Em thấy mấy đội túc-cầu được danh tiếng đều
ở họ có tinh-thần đồng-đội cả.

Vinh tán-thành :

— Trong các môn thể-thao như bóng tròn, bóng
uyền, bóng rổ,... các cầu thủ muốn thắng trận không
ỉi chỉ cố-gắng mà thôi, họ còn phải có tinh-thần đồng
nữa. Trong sự học hành cũng vậy, mỗi toán viên
có tinh-thần đồng đội để cố-gắng làm việc cho toán
ỉh trội hơn các toán khác về mọi phương-diện, hầu
ẽm được cờ danh-dự.

trả lời câu hỏi :

Trong hình, Vinh đang nói gì với Hiền ?
Tại sao đội cầu-thủ ngoại-quốc lại nổi tiếng ?
Có tinh-thần đồng đội thì được lợi gì ?
Muốn có tinh-thần đồng đội thì mỗi đội-viên phải
thế nào ?

Em thực-hành :

- Em triệt-để áp-dụng hàng đội tự-trị.
- Em dự cuộc du-ngoạn hoặc cắm trại do nhà trường tổ-chức.
- Em hăng hái học-tập với các bạn trong toán

Em làm bài tập :

- Muốn được cờ danh-dự thì mỗi toán cần thế nào ?
- Em ghi vào giấy trắng những nguyên-do khiến một toán phải mất cờ danh-dự.
- Em vẽ lá cờ danh-dự của lớp em.

Em nhớ :

Em phải quên mình mà lo cho toàn đội.

5. CÓ KỶ-LUẬT MỚI CÓ TRẬT-TỰ

Tiếng trống tan học vừa điểm. Học-sinh các lớp ùa ra sân. Các em đứng vào hàng để chờ lịnh thầy về. Thầy còn lâu mới đến lượt lớp mình, Bình nói với Hiền :

— Hai đứa mình lén vòng ra cửa sau về trước còn đỡ hơn. Và lại thầy mắc bận đứng ở cổng trường xem từng học-sinh ra về, thầy không thấy mình đâu mà sợ.

Hiền lắc đầu :

— Không được đâu! Dẫu thầy không bắt gặp nhưng mình cũng phải tuân theo kỷ-luật nhà trường. Anh không đọc bản nội-quy mà chúng ta đã chấp-thuận hôm tháng trước đã ghi rõ là không được bỏ trường lén ra về, trước khi có lịnh thầy.

Nghe hai bạn đang trò chuyện, anh trưởng lớp đứng gần đó xen vào :

— Tôi đồng-ý với anh Hiền. Khẩu hiệu « Hãy trọng kỷ-luật » dán trên cột tường kia luôn luôn nhắc nhở mình giữ trật-tự. Nếu trong trường, mạnh ai muốn làm gì thì làm, chúng ta không còn học-hành gì được nữa cả.

Nghe hai bạn nói, Bình thấm hiểu và tỏ

— Thật tôi bậy quá, xúi Hiền làm mất t
Hiền nhẹ dạ, hai đứa tôi đã vi-phạm kỷ-luật
rồi và có thể lôi cuốn nhiều bạn khác noi
ầy nữa !

Em trả lời câu hỏi :

Trống đánh tan học, học-sinh làm gì ?
Trong lúc sắp hàng, Bình bảo Hiền gì ?
Hiền có nghe lời bạn không ? Tại sao vậy ?
Nếu trong trường, mạnh ai nấy làm theo sở mình thì có hại gì ?
Nhờ có kỷ luật, học-sinh học-hành thế nào ?
Vào trường học, em có bổn-phận gì ?

Em thực hành :

- Em giữ kỷ-luật ở trường, khi ra đường hoặc nơi công-cộng.
- Em nhắc các bạn giữ kỷ-luật nhà trường.

Em làm bài tập :

- Em kể những vi-phạm kỷ-luật của các trường.
- Em hãy kể một câu truyện về trọng kỷ-luật.
- Em có biết tại sao mặc dầu có rất nhiều xe nh đường ở Đô-Thành ít khi bị nghẽn ?

Em nhớ :

Em luôn luôn trọng kỷ-luật nhà trường.

6. CÓ VẬY, TRƯỜNG EM MỚI ĐƯỢC NỔI TIẾNG

Sắp có cuộc tranh giải vô-địch bóng tròn giữa học-inh các trường trong dịp lễ Hùng-Vương. Từ một tháng ước, mỗi chiều sau khi tan học, Hiền và các bạn kéo hau ra sân vận-động xem hội banh của trường mình ập-dượt.

Ngày tranh giải đã đến, học-sinh chen-chúc nhau uanh sân vận-động Thấy cờ Hiệu-đoàn của trường ình phất-phới bay bên lá quốc-kỳ trước khán-đài, Hiền ói anh :

— Kìa, nhờ có cờ Hiệu-đoàn nên các bạn trường em coi hăng quá và họ lại tỏ ra có tinh-thần kỷ-luật nữa.

Hết hiệp đầu thì hai bên huề nhau. Qua hiệp nhì, nhà hạ được hội bạn một bàn.

Hồi còi mãn cuộc vừa chấm dứt, Hiền reo lên :

— Chiếc cúp bạc về trường em rồi. Thật là vinh-anh cho trường em.

Vinh vui-vẻ tiếp :

— Toàn thể học-sinh trường em đều reo m
các cầu-thủ bạn học của em đem lại cho trườ
thành-tích vẻ-vang. Đó cũng là một danh-dự c
trường.

Hiền sung-sướng nói :

— Có vậy trường em mới được nổi tiếng...

Em trả lời câu hỏi :

*Hằng ngày, Hiền và các bạn ra sân vận-đ
làm gì ?*

*Trong trận tranh giải vô-địch học-sinh, các
Hiền chơi banh thế nào ?*

*Sau khi thắng được hội bạn thì Hiền và các b
tỏ ra thế nào ? Tại sao vậy ?*

Tại sao em phải tôn-trọng danh-dự nhà trườn

Em phải tôn-trọng danh-dự nhà trường bằng c

Em thực-hành :

- Em tham-gia các việc công-ích do nhà trườn
để đem tiếng tốt về cho trường em.
- Em tham-gia các cuộc thi văn-chương, thi
điền-kinh với các trường khác để nêu cao
nhà trường.
- Em cố-gắng học-hành để đem tiếng tố
trường em.

làm bài tập :

- Em kể những việc mà học-sinh phải làm để nâng cao uy-tín nhà trường.
- Em kể một việc mà em đã làm có thể nâng cao uy-tín nhà trường.
- Em kể những điều mà em phải tránh để khỏi làm [illegible] thanh danh nhà trường.
- Em [illegible] tại sao em phải mặc đồng-phục và [illegible] của trường khi đi học ?

[illegible]

[illegible]

7. BÀI ÔN

Chép câu trả lời đúng v

I. Em thăm bạn

— khi bạn bị tai-nạ
— khi bạn đang học
— khi bạn được thầy
— khi bạn được khoẻ

II. Em bênh-vực bạn

— khi bạn đánh ngu
— khi bạn bị hiếp đ
— khi bạn phá khuấy khác.
— khi bạn lầm lỗi.

III. Em kính mến thầy

— vì thầy cho em điể
— vì thầy [illegible]g hỏi b
— vì thầy có công dạy-d
— vì em được thấy

IV. Em có tinh-thần đồng đội

— khi em tròn tránh việc của đội.

– Khi em quên mình để mưu-lợi ích cho toàn đội.
– Khi em không chia xẻ nỗi buồn vui của toàn đội.
– Khi em tỏ ra ganh-tị, ích-kỷ, tự-ái.

V. Em tôn-trọng kỷ-luật học-đường

– thì em học-hành mau tấn tới.
– thì các bạn sẽ trách móc em.
– thì các bạn sẽ không học hành được.
– thì các bạn được khen-ngợi.

CHƯƠNG II

Khi đi đường

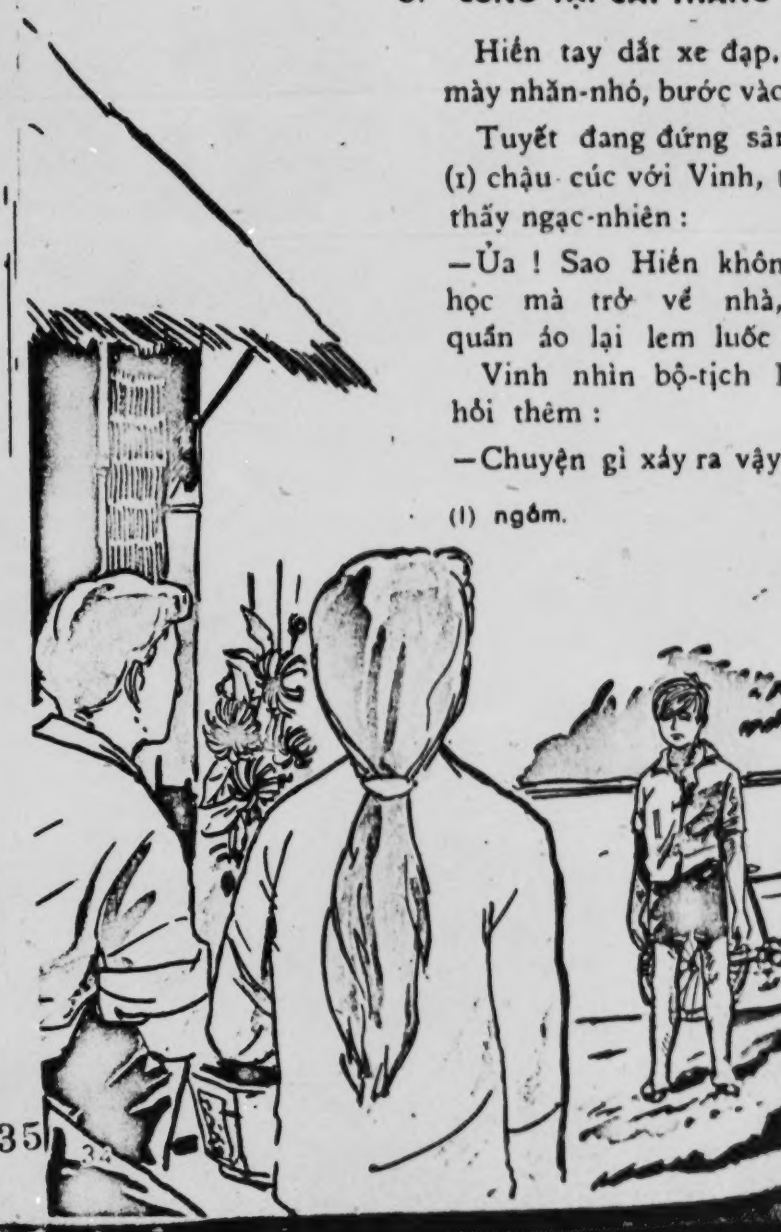

8. CŨNG TẠI CÁI THẮNG

Hiến tay dắt xe đạp,
mày nhăn-nhó, bước vào

Tuyết đang đứng sâ
(1) chậu cúc với Vinh,
thấy ngạc-nhiên :

—Ủa ! Sao Hiến khôn
học mà trở về nhà,
quần áo lại lem luốc

Vinh nhìn bộ-tịch
hỏi thêm :

—Chuyện gì xảy ra vậy

(1) ngắm.

Hiến dựng xe cạnh tường, bực-dọc đáp :

— Cũng tại cái thắng nầy. Trước khi đi học, em quên
m lại, báo hại em té đau quá !

Tuyết thương hại em :

— Em có bị thương-tích gì không ? Để chị xức
uốc cho.

— Dạ không, chỉ đau nơi chân thôi.

— Em té ở đâu ?

— Em đi khỏi ngã tư Lý Thái Tổ — Nguyễn tri
ương một đỗi, bỗng một con chó chạy băng qua đường
ước đầu xe em. Em vội lách tránh chó và định thắng xe
Không ngờ thắng em không ăn, xe luôn trớn chạy
m thẳng vào lề đường bên kia. Em mất thăng-bằng, té
o vũng nước.

Nghe em thuật chuyện, Tuyết không nhịn được
ười. Nhưng trông dáng-điệu thiểu-não của em, Tuyết
an ủi :

— Thôi, em đi thay quần áo đi. Bữa nay, t
nên mới bị té đó.

Vinh nghe Tuyết nói xen vào :

— Không phải tại Hiền xui-xẻo đâu. Đâ
học kinh-nghiệm quý-giá của Hiền. Xe đạp
chuông, thắng, đèn đầy đủ. Trước khi ra đư
nên xét kỹ-lưỡng xem chuông, thắng có tốt khô
đêm, em còn phải xem đèn có cháy không. Như
mới ít bị rủi-ro tai-nạn.

Tuyết nhìn Hiền cười rồi mới dắt tay
nhà sau.

Em trả lời câu hỏi :

*Khi Hiền dẫn xe đạp vào nhà, Tuyết và Vi
làm gì ?*
Trông thấy em, Tuyết nói gì ?
Hiền đi đến đâu thì bị té ?
*Hiền té trong trường-hợp nào ? Nguyên-
sao ?*
Tuyết nói gì để an-ủi em ?
*Vinh có có đồng ý với Tuyết không ? Và giả
như thế nào ?*

Em thực-hành :

- Nếu em đi học bằng xe đạp, em xem xét kỹ
chuông, thắng trước khi ra khỏi nhà.
- Ban đêm, em luôn luôn đi xe đạp có đ

Em làm bài tập :

- Xe đạp cần phải có chuông, thắng và đèn. Em hãy nói công-dụng và ích-lợi của mỗi thứ.
- Ban đêm đi xe đạp không đèn thì xảy ra việc gì?
- Tại sao ô-tô không dùng chuông như xe đạp ?
- Máy bay có dùng chuông hay còi không ? Tại sao ?
- Em chọn hai câu đúng nhứt trong số các câu trả lời dưới đây.

Ban đêm, em đi xe đạp phải có đèn để :

1- Khỏi bị phạt.

2- Thấy rõ đường đi.

3- Cho đẹp thành-phố.

4- Tránh tai-nạn.

[illegible]

9. CHÚNG EM XIN NHỚ LỜI ÔNG DẠY!

Tan học...

Học-sinh lũ-lượt ra về. Hiền, Tiên và Bình dắn xe thong-thả đi sau cùng. Ra khỏi cổng, ba cậu lên xe, đạp song song, nói cười vui-vẻ.

Hiền, Tiên và Bình mải-miết chuyện vãn nên không hay đã đến chợ Trần-quốc-Toản.

Bỗng tiếng còi ré lên từ bên kia lề đường. Hiền giật mình day lại, thấy người cảnh-sát đang đứng mình. Hiền không hiểu điều gì, tiếp-tục cùng các song song đi tới.

Tiếng còi khác ré lên, và lần này có vẻ thúc Ba cậu quay lại thì thấy người cảnh-sát vẫy tay n Hiền bảo hai bạn :

— Nguy rồi, cảnh-sát gọi tụi mình kìa! Thôi, c ta mau lại coi có chuyện gì !

Hiền, Tiên và Bình lật-đật xuống xe đạp, h ngay về chỗ viên cảnh-sát, trong bụng phập-ph lắng...

Viên cảnh-sát nghiêm mặt hỏi :

— Tại sao lần đầu, tôi gọi mấy em không dừn

Hiền nhanh-nhầu trả lời :

— Dạ, chúng em tưởng không phải ông gọi chúng em.

— Nhưng mấy em có biết tại sao tôi gọi mấy em không ?

— Dạ không !

— Mấy em đã vi-phạm luật đi đường. Đi xe đạp, không nên đi hàng đôi, hàng ba vì đi như thế, mấy em choán hết đường đi làm trở-ngại việc lưu-thông của xe cộ. Hơn nữa, đi như vậy, mấy em có thể bị tai-nạn dễ-dàng lắm. Lần nầy tôi nói để mấy em biết, sau đừng có đi như thế nữa. Thôi ! mấy em lên xe về nhà đi kẻo trễ.

Hiền, Tiên và Bình gật đầu lia-lịa cùng đáp :

— Dạ, cám ơn ông ! Chúng em xin nhớ lời ông dạy.

Em trả lời câu hỏi :

Hiền, Tiên và Bình đi xe đạp thế nào ?
Tại sao Hiền giật mình ?
Tiếng còi ấy của ai ?
Tại sao có thêm tiếng còi thứ hai ?
Nghe tiếng còi thứ hai, Hiền và hai bạn làm gì ?
Tại sao viên cảnh-sát nghiêm mặt ?
Hiền và hai bạn vi-phạm điều gì ?
Viên cảnh-sát giải-thích ra sao ?
Hiền và hai bạn có bị phạt không ? Các em hứa [illegible] viên cảnh-sát ?

[illegible]

[illegible]

hàng đôi, hàng ba giữa hai đường phấn ấy. Đ
xe xem đi hàng đôi rồi đi hàng ba choán
nhiều công lộ.

Em làm bài tập :

- Em đọc kỹ lại lời giải-thích của viên cảnh-sát
viết vào tập những tiếng cần điền vào chỗ
dưới đây cho đủ nghĩa :

Đi xe đạp, em không đi hàng đôi, hàng b

1) . . . . . .

2) . . . . . .

- Thỉnh-thoảng, đi trên công-lộ, em thấy có bảng
dưới đây. Em thử tìm hiểu xem bảng ấy có nghĩ

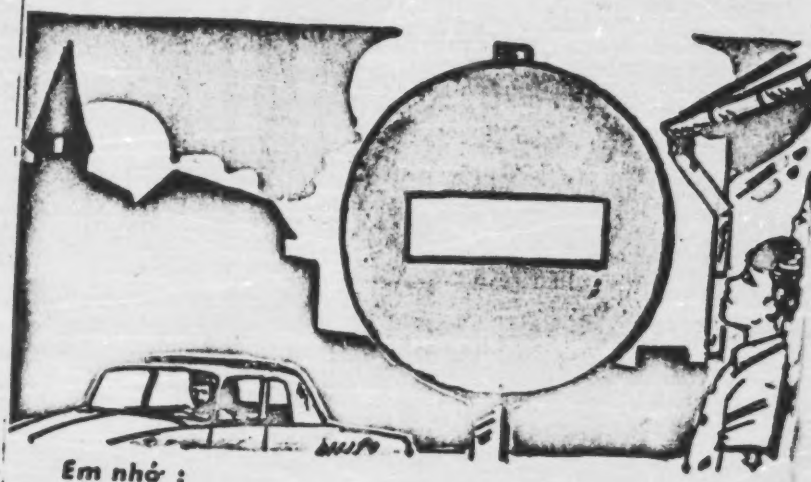

Em nhớ :

41 Khi đi xe đạp, em không đi hàng đôi, hàng b

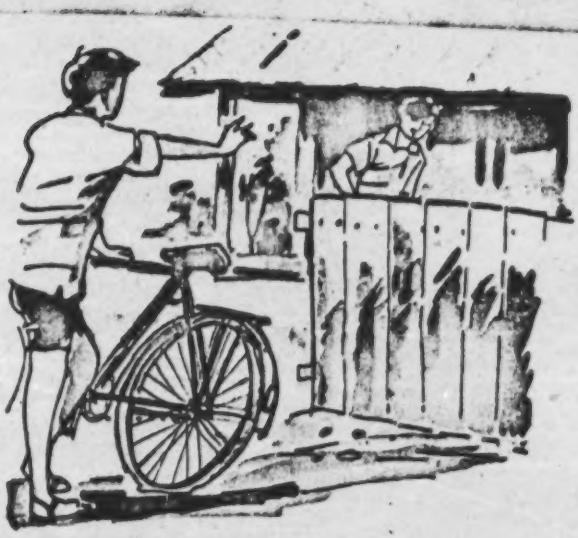

10. BÌNH Ở NHÀ CHỜ HIỀN NHÉ !

Hiền đưa Bình ra tới cửa ngõ, vừa quay gót trở vô nhà, thì nghe tiếng Bình kêu giựt :

— Hiền ơi ! Hiền !

Hiền vội quay lại và hỏi :

— Còn chuyện gì nữa đó, Bình ?

Bình dắn xe đạp trở vào đáp :

Hiền cho Bình mượn ống bơm. Bánh xe của Bình [illegible] lép dây nè...

— Hiền và Bình thay phiên nhau hì-hục bơm mãi [illegible] bánh xe vẫn không căng. Vinh ngồi gần đây thấy

[illegible] xe của em Bình đã lủng rồi, các em bơm [illegible] Để anh tháo ra vá lại cho. Em Hiền đạp [illegible] ống bơm, còn em Bình ngồi đây chơi.

Hiền gật đầu đề-nghị :

— Hay để em chở Bình cùng đi với anh Hai ?

— Ý, không được đâu em !

— Em chở được mà, anh Hai ! Hôm chở anh Tiên một lần từ trường về đến nh

— Các em chở nhau như vậy ngu Chở thêm người ngồi phía sau xe nặng, khó thăng-bằng. Một cử-động bất-thần của ngư có thể làm cho xe đảo và xảy ra tai-nạn. đâm vào xe khác hoặc leo lên lề đường ha gốc cây. Vậ đi xe đạp, em chở thêm ngườ phạm luật ở đường.

Từ nay, em không nên liều-lĩnh chở nha đạp nữa. Em đã học một bài học kinh-nghiệ không thắng rồi : may-mắn là bài học không đ

Hiền nhìn Bình mỉm cười rồi nói :

— Thôi, Bình ở nhà chờ Hiền nhé !

Em trả lời câu hỏi :

Bình đã ra về rồi tại sao còn trở lại ?
Hiền và Bình thay phiên nhau làm gì ?
Kết-quả ra sao ?
Vinh thầy vậy nói gì ?
Vinh bảo Hiền đi đâu?
Hiền đề-nghị như thế nào ?

Vinh có đồng-ý với Hiền không ?
Vinh giải-thích ra sao ?
Sau khi nghe anh giải-thích, Hiền làm gì ?

thực-hành :

- Trong sân trường, em đi xe đạp một mình, rồi em thử chở thêm một người bạn phía sau. Em nhận-xét và so-sánh sự khác nhau giữa hai trường-hợp.
- Em chở một người bạn ngồi phía sau xe đạp. Bất-thần người bạn đưa chân ra phía trước hoặc nghiêng mình qua một bên, em nhận thấy thế nào ?
- Em chở một người bạn ngồi phía trước xe đạp, em đạp và lái có dễ-dàng không ? Em nhận-xét thấy thế nào ?

bài tập :

- Em ghi lại tất cả sự nguy-hiểm có thể xảy ra [illegible] nhau bằng xe đạp (cả hai trường-hợp chở phía [illegible] và chở phía sau).
- [illegible] đây là một câu trọn nghĩa nhưng các tiếng [illegible] viết theo thứ tự hợp-lý. Em hãy xếp lại

[illegible]

11. NHỚ ĐI SÁT LỀ BÊN MẶT

— Em Hiền! Xong chưa? Hai em Bình và đang chờ em ngoài nầy đây.

Nghe tiếng gọi, Hiền lật đật ôm cặp vừa chạy đáp : — Dạ em tới ngay.

Hiền máng cặp vào xe, nhảy phóc lên yên, đạp ra cổng. Bình và Tiên đứng nói chuyện với Vinh Hiền ra tới, định lên xe cùng đi với Hiền.

Vinh ngăn lại tươi cười nói :

— Hãy thong-thả đã, còn sớm chán mà. Anh chuyện muốn nói với các em. Các em đi học nhau như thế nầy, dọc đường chắc chuyện trò

Bình không chần-chờ đáp :

— Dạ ! đâu dám anh Vinh. Thỉnh-thoảng có chuyện gì cần lắm, chúng em mới ngừng xe lại để nói chuyện với nhau một hai câu mà thôi. Từ ngày chúng em bị cảnh-sát chặn hỏi đèn giờ, chúng em nhận thấy lời của cảnh-sát-viên dặn chúng em là đúng, nên chúng em chỉ đi hàng một kẻ trước người sau, thì làm sao chuyện vãn với nhau được !

— Vậy là các em giỏi lắm. Anh khen các em đó. Nhưng có điều nầy anh cần dặn thêm các em : Đi xe đạp, các em nên đi sát lề mặt. Anh thường thấy có nhiều em học-sinh cỡ tuổi các em, có khi nhỏ hơn, đi xe đạp nghênh ngang giữa đường hoặc đi hẳn bên lề trái, hoặc len-lỏi giữa xe ô-tô, xe máy... Có lần anh thấy một em đi xe đạp giữa lộ, thình-lình nghe tiếng còi ô-tô, cậu ta hoảng-quýnh lách xe ngay vào lề, bất kể có xe khác từ phía sau đi tới hay không, thật là nguy-hiểm.

— Anh Vinh nói đúng quá ! Bữa hôm, suýt chút nữa thì Tiên bị xe gắn máy đụng rồi. Cũng tại giựt mình vì tiếng còi ô-tô và cũng tại đi xe đạp cách xa lề quá.

– Đấy các em thấy không! Các em đã có
nghiệm về đi xe đạp. Vậy nên cẩn-thận chớ có dể ng
liều-lĩnh khi đi đường. Thôi các em đi học đi. Nh
sát lề mặt.

Em trả lời câu hỏi :

Khi Hiền ra tới cổng, Bình và Tiên định làm gì?
Vinh hỏi các em điều gì?
Tại sao Bình, Tiên và Hiền không dám chuyện
khi đi đường?
Vinh còn căn dặn thêm các em điều gì nữa?
Theo Vinh, đi xe đạp giữa lộ có hại như thế nào?
Nghe Vinh nói, Hiền tỏ vẻ thế nào và nhắc
chuyện gì?
Trước khi chấm-dứt câu chuyện, Vinh còn dặn các
điều gì nữa?

Em thực-hành :

- Nếu em đi học bằng xe đạp, em nên đi sát lề
- Trên một quãng đường, em quan-sát xem có
loại hai bánh (xe đạp, xe máy dầu, xe gắn m
đi như thế nào? Em ghi nhận những trường
vi-phạm luật đi đường.
- Em kể lại những trường-hợp nào em không
mặt được (nếu em đi học bằng xe đạp). Để
nạn, em phải làm gì trước khi lách tránh
người đi đường trước mặt

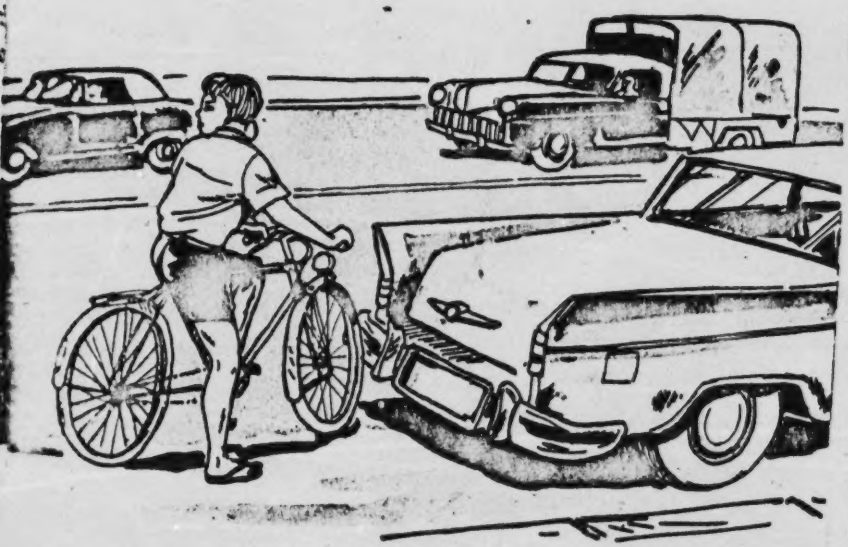

Em làm bài tập :

- Em chép những câu đúng vào tập :

  Đi xe đạp, em đi sát lề trái chớ không đi giữa lộ.

  Đi xe đạp, em đi sát lề mặt để tránh tai-nạn.

  Đi xe đạp sát lề mặt là đi đúng luật đi đường.

  Đi xe đạp sát lề mặt để đi cho mau.

- Luật đi đường bắt buộc các xe-cộ phải giữ bên [illegible] nếu em đi xe đạp bên trái, có xảy ra tai-nạn [illegible] ?

[illegible] em đi sát lề mặt

12. BÀI ÔN

A. Em vẽ vào tập bồn ô như sau rồi tô màu ô nào chỉ câu trả lời đúng :

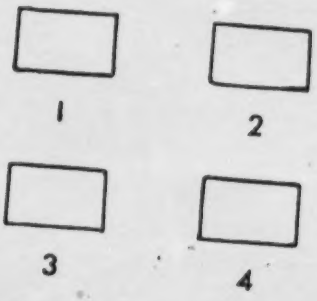

Người biết trọng luật đi đường, khi đi xe đạp:

1. Đi hàng đôi, hàng ba.
2. Đi sát lề mặt.
3. Đi sát lề trái.
4. Đi một mình không chở ai.

B. Trước khi đi đâu bằng xe đạp, để tránh tai-nạn, em xem xét kỹ-lưỡng những bộ-phận nào ? Em ghi từng bộ-phận ấy vào tập :

1. . . . . .
2. . . . . .
3. . . . . .

C. Đi xe đạp có những điều « nên làm » và những điều « không nên làm ». Em ghi vào tập và tô hình tròn màu xanh hai điều nên làm và tô màu đỏ hai điều không nên làm.

O . . . . . O . . . . . .

O . . . . . O . . . . . .

D. Em hát theo điệu hò-lơ :

Đi xe đạp, em nhớ luôn,
Phải có thắng tốt, có chuông có đèn.
Em đi bên mặt sát lề,
Cũng không chở bạn nặng-nề hiểm-nguy.
Hàng ba, hàng bòn chẳng đi,
Choán đường, phạm luật, có khi hại mình.

CHƯƠNG III

Bổn-phận trẻ trong gia-đình

13. CẬU BA ĐẮC CỬ

Em đọc bài :

Mặt lộ vẻ hân-hoan, Vinh cầm tờ báo, thẳng vào nhà trong. Thấy ông Thăng đang nằm võng, Vinh đưa tờ báo cho cha và nói :

— Thưa ba, cậu Ba con đắc-cử Hội-đồng tỉnh. Báo có đăng kết-quả chung từ các tỉnh điệ

Ông Thăng cầm tờ báo chăm-chú đọc rồi tươi c

— Số cử-tri bầu cho cậu Ba con đông gần bằn số cử-tri bầu cho ứng-cử viên thứ nhì. Đồng-bào tỉnh tin-cậy nơi cậu Ba con như thế thật là một đáng mừng.

52

Vinh thưa :

— Cả nhà cậu Ba con, ai cũng chăm-lo việc công-ích. Cậu Ba, anh Trí, chị Phương, lúc nào cũng hăng-hái tham-gia mọi công-tác xã-hội, vì thế mà đồng-bào yêu mến, tin-cậy!

Thầy ông Thăng và Vinh tỏ vẻ vui mừng, Hiền hỏi :

— Anh Vinh à, cậu Ba đắc-cử hội-đồng hàng tỉnh mà sao ba với anh vui quá vậy ?

Vinh vỗ đầu Hiền cười :

— Em tôi dại quá! Khi bà con họ hàng bên nội cũng như bên ngoại có ai làm điều gì vẻ-vang, mình thấy vui mừng và hãnh-diện lây. Trái lại, khi có người thân-quyến gặp việc chẳng may thì mình cũng thấy đau lòng và phải góp công, góp của giúp-đỡ.

Tuyết đang ngồi thêu nơi bàn máy, cũng dừng tay nói vào :

— Tình-cảm tự-nhiên khiến mình vui cái vui của người thân gọi là tinh-thần gia-tộc, có phải không anh Vinh ?

Vinh gật đầu tiếp :

— Người có tinh-thần gia-tộc biết trọng danh-dự của mình. Khi thấy bà con của mình bị hiếp-đáp thì [illegible] và tìm cách binh-vực...

[illegible]

[illegible]

Hiền thắc-mắc điều gì ?
Vinh trả lời ra sao ?
Tinh-thần gia-tộc là gì ?

Em thực-hành :

- Em kính-mến và lễ-độ đối với tất cả bà con b
  nội cũng như bên ngoại.
- Em thuận-hòa, thân-mật với anh, chị, em con c
  con bác cũng như con cô, con cậu của em.
- Em chia sớt nỗi vui, buồn với tất cả mọi ng
  trong gia-tộc, bên nội cũng như bên ngoại.

Em làm bài tập :

- Em giải nghĩa câu :
  « Bà con không kể gần xa,
  Sang, hèn đều phải mặn-mà thương nhau.»
- Nếu chẳng may anh họ em bị cháy nhà, em
  làm sao ?
- Em nghĩ sao về những người giàu-có, s
  trọng đối với họ hàng như người dưng nướ

Em nhớ :

Người trong họ phải thương-yêu nhau, giúp đ
bình-vực lẫn nhau.

14. ANH TƯ KHÔNG THIÊN-VỊ

Em đọc bài :

Hiền đứng trầm-ngâm nhìn anh giây lát rồi hỏi :

– Anh nói người có tinh-thần gia-tộc lúc nào cũng [illegible] binh-vực bà con họ-hàng, sao hôm trước thằng [illegible] nọ trong nhà mình cãi nhau với thằng nhỏ bán báo, [illegible] thằng nhỏ bán báo té. Anh Tư, anh của Tiểu [illegible] nhà đi ra, anh không binh-vực Tiểu mà còn dẫn [illegible] rày nữa ?

[illegible] nghị đáp :

[illegible] thế là em đã hiểu lầm rồi. Tinh-thần gia-[illegible] binh-vực bà con họ-hàng khi nào người [illegible] đáp.

Dừng lại một chút, Vinh tiếp :

— Anh nhắc lại là chỉ khi nào bà con của mình b
người ta hà-hiếp thì mình mới binh-vực. Trái lại, Tiế
ỷ mạnh, ỷ ở gần nhà nên nó xô thằng nhỏ bán báo. Nh
thế nó đã làm một việc quấy, anh Tư rầy nó là phả
Anh Tư thật là một người biết trọng danh-dự gia-đìn
Anh không để cho em của anh làm một việc hèn. .
Anh không thiên-vị em anh. Anh không tôi mất vì t
thân-quyền để trở thành tàn-nhẫn, bất-công đối
người ngoài.

Tuyết xen vào :

— Hèn chi hôm trước, em với chị Mai cãi nha
chánh-tả tiếng «quốc», anh Vinh đã không binh em
còn cho chị Mai có lý nữa.

Vinh tiếp :

— Người có tinh-thần gia-tộc chẳng những cố giữ trọn vẹn danh thơm tiếng tốt của gia-đình mà còn cố-gắng làm rạng-rỡ thanh-danh cho họ hàng. Vì thế mà họ lo trau-giồi đức-tính, giữ-gìn nhân-cách, luôn luôn tỏ ra là người ngay thẳng, chân-chính, công-bình.

Hiền tươi cười :

— Em lo trau giồi tâm-tính và cố-gắng học-hành. Em sẽ làm cho chị Tuyết, anh Vinh, chị Phương, anh Trí được thơm lây.

Em trả lời câu hỏi :

Hiền nhận-xét thế nào về cử-chỉ của anh Tư ?
Vinh giải-thích ra sao ?
Tiều với đứa bé bán báo, ai quày ?
Anh Tư là người thế nào ?
Anh có thiên-vị em anh không ?
Hành-động như thế đáng khen hay đáng chê ? Tại sao ?
Để làm rạng-rỡ thanh-danh gia-đình người có tinh-thần gia-tộc phải làm gì ?

Em thực-hành:

- Em tìm hiểu những sự liên-lạc giữa những người trong dòng họ nội và ngoại của em.
- Em trọng tên, họ gia-đình em. Em không làm điều gì khiến người ngoài có thể xúc-phạm đến gia-đình, họ hàng em.

57

- Em không đề cao gia-đình dòng họ em quá đ
  mà coi thường người khác, gây nên chia-rẽ, đố

Em làm bài tập :

- Trên một tờ giấy, em ghi lại tất cả những ng
  bà con bên nội và bên ngoại, từ ông nội, ông n
  trở xuống như : ông chú, ông cậu, bà cô, bà
- Có người bà con nghèo ăn mặc quê mùa
  nhà thăm ba má em, em có chào hỏi tử-tế khô
  Tại sao ?
- Em hiểu câu « Một giọt máu đào hơn ao n
  lã » như thế nào ? Em hãy cho một thí-dụ.

Em nhớ :

Em thương yêu bình-vực bà con thân-quyến củ
nhưng không thiên-vị bà con để hà-hiếp người khác.

15. BẮT NÓ ! BẮT NÓ !

Em đọc bài :

— Bắt nó ! Bắt nó ! Huýt ! Huýt !

Vinh, Tuyết, Hiền chạy ra xem: một viên cảnh-sát tóc đã hoa-râm đang đứng trên lề đường giữ một người ăn-mặc sạch-sẽ, trong khi một viên cảnh-sát khác vừa thổi còi, vừa rượt theo một người đang chạy về phía sân Cộng-Hòa.

Nhận ra viên cảnh-sát đang đứng lề đường là người quen với gia-đình mình, Vinh, Tuyết, Hiền liền đến chào. Vinh hỏi :

— Thưa bác, có chuyện gì vậy ?

Viên cảnh-sát mặt còn sắc giận đáp :

59

— Hai tên cướp cạn giựt cái ví của cô mặc
hường đứng ở đầu đường kia. Bác đi tuần vừa tới
nghe cô ấy la. Bác đón đầu bắt được một tên đây.
tên kia đang chạy trốn đó. Nó chạy đâu cho khỏi.
đã nhìn được mặt nó rồi. Cha mẹ nó trước kia
ở một xứ với bác.

Nói đến đây, viên cảnh-sát hạ thấp giọng như t
thở :

— Con nhà tử-tế mà đi làm bậy, ông nội nó
xưa giàu có mua chức huyện-hàm, cha nó làm th
phán. Nó ỷ của không lo học-hành, bê-tha chơi
ngày nay đến nỗi tệ như vậy ! Thật là con nhà
phước !

Nghe vậy, Tuyết nói với Vinh và Hiền :

— Anh đó đi cướp giựt của người để cho
cảnh-sát nhắc đến ông cha của anh, thật là xấu-hổ.

Vinh dẫn-giải :

— Đó, hai em xem, khi ta làm điều quấy, k
phải một mình ta mang tiếng xấu mà cả dòng
đều phải mang tiếng lây. Vì vậy, ta phải luôn
tránh làm những điều xấu để xứng đáng là con
gia-giáo.

Hiền tiếp :

— Như thế là mình biết trọng tinh-thần gi
phải không anh ?

Vinh khẽ cười gật đầu.

60

Em trả lời câu hỏi :

Ông cha tên giựt, ví tiền rồi chạy, khi xưa làm nghề gì ? Vậy nó có phải là con nhà hèn-hạ không ?
Em nghĩ sao về hành-động của nó ?
Cảnh-sát viên than-thở thế nào ?
Thế là ông ta khen hay chê nó ?
Ông, cha, họ hàng nó có mang tiếng xấu vì nó không ? Tại sao ?

Em thực-hành :

- Em luôn luôn lễ-phép ngoan-ngoãn, sạch-sẽ, chăm chỉ học-hành để tỏ cho mọi người biết em là con nhà gia-giáo.
- Trước khi làm việc gì, em cũng suy-nghĩ kỹ : việc em làm phải hay quấy, xấu hay tốt. Nếu việc tốt, phải thì em nên làm, nếu việc xấu, quấy thì em nên tránh.

Em làm bài tập :

- Tại sao ta phải năng thăm viếng bà con họ hàng ?
- Em giải nghĩa câu : « Một người dại, hại đến danh-giá của ông cha ».
- Trước khi làm việc gì, em phải suy-nghĩ thế nào ? Em nên tránh điều gì ?
- Người giữ được tiếng thơm cho gia-tộc là người thế nào ?

Em nhớ :

Không bao giờ em làm điều gì tổn-thương đến danh-giá gia-đình tộc-thuộc của em.

16. BÀN THỜ TỔ-TIÊN ĐẶT NGAY GIỮA NHÀ

Em đọc bài :

Nhơn dịp hè, bà Thăng dẫn Tuyết, Hiền về ngoại nghỉ mát. Tuyết, Hiền ở tại nhà cậu Ba, anh bà Thăng. Cậu Ba có hai người con, anh Trí, sinh- trường thuốc và chị Phương giáo-sinh sư-phạm.

Noi gương Trí, Phương, hai chị em Tuyết, hòa-mình với nếp sống giản-dị của đồng-bào thôn-

Gần đến ngày giỗ ông ngoại, Tuyết giúp Phu chưng dọn, lau chùi bàn thờ. Hiền phụ Trí đánh lư, chơn đèn.

Tuyết hỏi :

— Bàn thờ ông ngoại đặt bên trái, bàn thờ bà bên mặt, còn giữa nhà thờ ai vậy chị Phương ?

Phương đáp :

— Bàn thờ tổ-tiên đặt ngay giữa nhà.

Hiền xen vào :

— Tổ-tiên cũng là ông, bà. Cậu Ba thờ ông bà ngoại mà lại còn thờ tổ-tiên nữa sao chị ?

— Có tổ-tiên mới có ông bà. Có ông bà mới mẹ và có mình. Thờ phụng tổ-tiên là một việc làm tỏ chúng ta biết nhớ nguồn-gốc và công ơn tổ-tiê

Phương dừng một chập rồi hỏi Tuyết, Hiề

— Hai em cho chị biết ý-nghĩ của hai em khi đứng trước bàn thờ tổ-tiên.

Hiền ấp-úng...

Tuyết nói :

— Em có cảm-tưởng như tổ-tiên đang ở trước mặt em, chị à !

Trí xen vào :

— Ý-nghĩ của em Tuyết rất đúng ! Đứng trước bàn thờ tổ-tiên, chúng ta còn cảm thấy tổ-tiên cũng chia xẻ với chúng ta những nỗi vui buồn như khi các cụ còn sống. Bởi vậy, khi có việc vui như gả cưới hay việc buồn như chịu tang, chúng ta làm lễ trình tổ-tiên. Sự tôn-thờ ấy là một mỹ-tục của dân-tộc ta. Tuy nhiên, trong việc thờ cúng, chúng ta không nên bày ra cỗ bàn, đốt vàng mã làm mất vẻ tôn-nghiêm.

Em trả lời câu hỏi :

Tuyết, Hiền giúp Trí, Phương làm gì ?
Tuyết hỏi Phương điều gì?
Phương trả lời ra sao ?
Hiền thắc-mắc điều gì ?
Phương đáp lại thế nào ?
Tại sao ta thờ-phụng tổ-tiên ?

Em thực-hành :

- Ngày nghỉ, em giúp cha mẹ quét bụi, lau chù chưng dọn bàn thờ tổ-tiên.
- Đứng trước bàn thờ tổ-tiên, em tỏ vẻ cung-kí như khi ông bà còn sống.

Em làm bài tập :

- Ba, má em có tôn-kính ông bà không ? Tại s em biết ?
- Khi đứng trước bàn thờ tổ-tiên,em có ý-ng gì ?
- Em giải-nghĩa câu :

« Ăn trái nhớ kẻ trồng cây,
Uống nước phải nhớ nguồn.»

Em nhớ :

Đứng trước bàn thờ tổ-tiên, em tỏ vẻ cung-k như khi các cụ còn sống.

64

17. PHẢI BỎ LỆ CÚNG GIỖ ÔNG BÀ NỮA SAO?

Em đọc bài :

Cắm bó hoa huệ vào bình xong, Tuyết bước lại gần Phương hỏi :

— Chị Phương à, anh Trí bảo nên bỏ lệ đốt giấy tiền, vàng bạc. Vậy cũng phải bỏ lệ cúng ông bà nữa sao ?

Phương dịu-dàng đáp :

— Không em à ! Đó là hai việc khác nhau. Chúng ta vẫn cúng giỗ ông bà nhưng không cần đốt giấy tiền, vàng bạc.

— Như vậy có được không, chị ?

— Được chớ em ! Theo ý chị thì thờ cúng ông bà cốt ở thành-kính chớ không cốt ở xài phí nhiều, cỗ bàn to. Ngày giỗ là dịp cho con cháu sum-họp để siết chặt tình gia-đình, nhắc-nhở đến công ơn ông bà để noi gương tốt. Trên bàn thờ, hoa quả tinh-khiết là đủ rồi. Em thử hỏi anh Trí xem có đồng-ý với chị không ?

Tuyết day sang anh, hỏi :

— Anh Trí có đồng-ý như vậy không anh ?

Trí gật đầu :

— Anh rất đồng-ý. Thờ cúng tổ-tiên là một tục-lệ [illegible] phải giữ, nhưng chúng ta phải làm thế nào cho [illegible] Không nên chuộng bề ngoài mà nên chú-trọng đến [illegible] bên trong.

Mẹ nghe nói xen vào :

65

— Ủa, anh Trí à, sao thằng Tâm, bạn của em, nó nó
nhà nó có đạo Thiên-Chúa, không cúng ông bà.

— Những người thờ Chúa, tuy không bày lễ vật lê
bàn thờ để cúng ông bà như chúng ta, song họ cũng là
lễ kỷ-niệm, họ đến nhà thờ đọc kinh cầu-nguyện, họ cũn
hội-họp gia-đình nhắc-nhở công-đức ông bà. Hình-thứ
có khác, nhưng ý-nghĩa vẫn là một : kính trọng và nh
ơn ông bà.

— Anh nói em mới biết. Để lúc về Sài-gòn, em sẽ t
lời thằng Tâm mới được.

trả lời câu hỏi :

Tuyết thắc-mắc điều gì ?
Theo ý Phương, cúng giỗ ông bà phải tổ-chức như thế nào ? Ý-kiến Trí ra sao ?
Cúng giỗ ông bà là một tục-lệ tốt hay xấu ? Tại sao ?
Người thờ Chúa kỷ-niệm ngày ông bà từ-trần như thế nào ?

thực-hành :

- Những ngày Tết, ngày giỗ chạp, em giúp cha mẹ thành-kính dâng hương hoa tinh-khiết lên bàn thờ để tưởng nhớ ông bà.
- Em cùng ba bạn trong toán đóng vai Trí, Phương, Tuyết, Hiền diễn lại cuộc thảo-luận giữa các nhân-vật ấy trong lúc chưng dọn bàn thờ ông bà.

làm bài tập :

- Trong năm, có ngày nào ba má em dâng cúng hương hoa, trà quả trên bàn thờ ông bà không ?
- Ngày ấy, bàn thờ được trang-hoàng thế nào ?
- Sau khi đốt nhang, ba má em làm gì ? Em và anh chị em làm gì ?
- Ngày giỗ ông bà, nhà em có đông khách không ? Có những ai ?
- Những người ấy đến nhà em để làm gì ?
- Ngày giỗ, ngày Tết, em thấy cảnh gia-đình em thế nào ?

[illegible] :

[illegible] Tết, ngày giỗ, em tưởng nhớ và nhốc-nhở [illegible]

18. VIẾNG MỘ

Em đọc bài :

Sau buổi giỗ, Phương và Trí dẫn Tuyết, Hiề
vườn viếng mộ ông ngoại, bà ngoại. Phương cắm
huệ vào hai bình bông đặt cạnh chân mộ. Trí đốt n
đèn rồi chắp tay xá. Tuyết, Hiền cũng xá theo.

Tuyết khen :

— Nấm mô ông ngoại, bà ngoại làm bằng đá
đẹp quá !

Hiền chạy quanh vuốt ve mấy đóa hoa mẫu đơn,
cụm hoa lý, mấy đám bông mười giờ, rồi quay lại

— Bông nầy có ai tưới không mà tốt quá, anh T

68

Tuyết đáp :

– Có chớ ! Mỗi ngày, chú Hai ra dọn quét và tưới [illegible] nhổ cỏ.

– Ở ngoài nầy không có ai ở, cậu Ba trồng bông [illegible] gì cho mất công tưới ?

– Có chớ ! Có ông ngoại, bà ngoại. Người ta thường [illegible] sống thì có cái nhà, chết thì có ngôi mộ. Tuy ông bà [illegible] quá vãng, nhưng để tỏ ra lúc nào mình cũng tưởng nhớ đến ông bà, lúc nào mình cũng xem như ông bà có mặt bên mình, chúng ta nên chăm-nom gìn-giữ mồ-mả, [illegible] mà ông bà yên nghỉ.

Tuyết xen vào :

– Hôm xuống dưới nầy xe chạy ngang một ngôi mộ rất đẹp, rộng cả mẫu đất. Ngôi mộ nầy toàn bằng cẩm-thạch. Nhà mồ rộng thênh-thang, cách kiến-trúc thật là lộng-lẫy . Đường vào mộ trải đá sạn sạch trơn. Hai bên đường trồng nhiều hoa thơm cỏ lạ. . . Hành-khách trên xe ai cũng trầm-trồ khen. Một bà ngồi gần em cho biết ngôi mộ ấy sửa sang tốn đến một triệu hai trăm ngàn đồng. Một ông khách cho rằng số tiền ấy có thể cứu-giúp hằng trăm người nghèo khó. . . Ý-kiến anh thế nào, anh Trí ?

– Ông ấy nói đúng, em à ! Chúng ta sửa-sang và gìn-giữ mồ mả ông bà là để tỏ lòng kính mến ông bà, luôn luôn muốn noi gương sáng của ông bà mà ăn ở cho xứng đáng làm người, làm sao cho rạng danh dòng họ. Chớ không phải xây-cất mồ-mả cho lộng-lẫy để hãnh-diện với [illegible] khác.

Em trả lời câu hỏi :

Trí, Phương, Tuyết, Hiền đang làm gì ?
Hiền thắc-mắc điều gì ?
Trí trả lời thế nào ?
Tại sao ta phải săn-sóc, giữ-gìn mồ-mả ông bà ?

Em thực-hành :

- Vào dịp Thanh-minh, ngày Tết, em xin theo cha
đi tảo mộ ông bà.
- Lúc rảnh-rang, em rủ anh, chị đi viếng mộ ông b

Em làm bài tập :

Em thuật lại một buổi đi tảo mộ ông bà của
đình nhơn lễ Thanh-minh hay ngày Tết.

Em nhớ :

Em săn-sóc giữ-gìn phần mộ tổ-tiên em.

70

19. BÀI ÔN

1) Em vẽ vào tập ba ô vuông, viết chữ a, b, c, cạnh ô như dưới đây, rồi tô màu ô đứng trước câu đúng.

Khi thấy bà con, họ-hàng của mình bị kẻ khác hiếp-đáp, người có tinh-thần gia-tộc

☐ a. chạy và lẩn tròn.

☐ b. quay mặt đi chỗ khác.

☐ c. tìm cách binh-vực.

2) Em viết chữ a, b và c theo hàng dọc, rồi viết Đ cạnh mỗi chữ nếu câu đó đúng và S nếu câu đó sai.

a. Người có tinh-thần gia-tộc quý-mến họ-hàng và không làm điều gì phương-hại đến thanh-danh của gia-đình, tộc-thuộc.

b. Người có tinh-thần gia-tộc thiên-vị bà con, họ

hàng, tìm cách giúp bà con chiếm-đoạt tài-sản của kẻ khác.

c. Người có tinh-thần gia-tộc thờ-ơ lãnh-đạm trước cảnh cùng khốn của bà con, họ-hàng.

3) Em viết chữ a, b và c theo hàng dọc, rồi đánh dấu chữ thập trước chữ chỉ câu đúng.

( ) a. Chúng ta nên cúng giỗ ông bà cho long-trọng để mau lấy tiếng khen của người trong xóm.

( ) b. Trong việc thờ cúng tổ-tiên, chúng ta nên dâng hương hoa tinh-khiết với tấm lòng thành-kính nhớ ơn ông bà.

( ) c. Chúng ta không nên thờ phụng tổ-tiên vì đó là một phong-tục ngoại-lai phiền-phức và tốn kém.

72

CHƯƠNG IV

Rèn-luyện tánh tốt

20. TRÍ PHÓNG NHANH XUỐNG NƯỚC

Em đọc bài :

Vào một buổi chiều mùa nắng, Trí dẫn Hiền sông hóng gió. Đằng xa, gần cầu có tiếng la inh-ỏ người ta ! Bớ người ta ! Có người té sông .»

Trí vội-vã đến thì thấy thiên-hạ bu nghẹt m cầu mà chẳng ai dám ra tay cứu vớt kẻ vô ph đang nhấp-nhô theo làn sóng và sắp làm mồi c thần. Rẽ đám đông trong nháy mắt, Trí cởi quầ chỉ còn mặc một quần đùi và phóng nhanh xuống Hiền gọi giật anh lại :

— Nước chảy mạnh quá ! Xuống chết anh à

Trí làm ngơ, anh quên cả tính-mạng của Ai trông thấy cũng ái-ngại. Trí rán hết sức bơi nắm kịp nạn-nhân đã kiệt sức. Một tay anh nạn-nhân, còn tay kia bơi. Sóng to, gió lớn, nu chảy xiết. Mọi người đều tỏ vẻ lo sợ. Kẻ chạ xuống, người la hét cổ võ.

74

Sau bao phen lặn hụp, Trí kéo được nạn-nhân vào bờ. Mọi người xúm nhau lại cứu chữa. Không bao lâu, nạn-nhân hồi tỉnh và thoát chết. Thấy Trí vừa làm được một việc nghĩa, vừa được thoát nạn, Hiền ôm chầm lấy anh, khen :

— Ai cũng đều mến phục anh. Nhờ lòng quả cảm của anh, một mạng người được cứu sống.

Trí vui-vẻ thúc-hối em về gấp để thay quần áo.

Em trả lời câu hỏi :

Trí dẫn Hiền đi đâu để hóng gió ?
Có gì xảy ra ở gần cầu ?
Trí thấy người sắp chết đuối thì làm gì ?
Những người đứng trên bờ làm gì ?
Tại sao họ mến-phục Trí ?

Em thực-hành:

- Em giúp các nạn-nhân hỏa-hoạn dọn đồ trong nhà ra.
- Bạn em bị chó rượt, em tìm cách đuổi chó để cứu bạn.

Em làm bài tập :

- Em tường thuật một gương can-đảm chính mắt em đã trông thấy, hay đã được nghe người khác kể lại.
- Em phân-biệt can-đảm với mạo-hiểm. Cho thí dụ về mạo-hiểm.

Em nhớ :

Em xem thường gian-nan nguy-hiểm, vượt mọi trở lực để giúp đỡ người khác.

76

21. CHƠI NHƯ VẬY LÀ LIỀU MẠNG

Em đọc bài :

Hiền chạy một mạch từ mé sông vào sân nhà, vừa thở hồn-hển vừa kêu :

— Chị Tuyết ơi ! Chị Tuyết ! Nãy giờ chị ở đâu, không ra mé sông coi anh Kim ở xóm trên chơi thật là gan. Anh cỡi xe đạp chạy thật mau trên bờ sông. Hai tay chống nạnh, anh cho xe chạy ngang một cây cầu bằng ván rộng không đầy hai tấc, bắc ngang mương. Ở Sài-gòn em thấy mấy anh chạy nhanh qua đường khi xe hơi gần đến nơi, hoặc ngồi xe gắn máy, tay chắp sau lưng, lượn qua lượn lại trước đầu xe hơi, em cho là gan lắm rồi ! Ai dè ở đây còn người can-đảm hơn ! . . .

Đợi Hiền dứt lời, Tuyết mới lên tiếng :

— Chơi như vậy là liều mạng, là dại nhớ can-đảm gì em !

— Vậy phải hành-động như thế nào chị mới cho [illegible] ?

77

Thầy Tuyết ấp-úng, Trí xen vào :

— Em Tuyết nhận-xét đúng đó em Hiền ! Những người chơi giỡn liều-lĩnh như em vừa kể không phải là người can-đảm đâu... Người can-đảm không sợ nguy-hiểm khó-khăn, cố-gắng làm tròn bổn-phận, chớ chẳng phải giỡn chơi để khoe-khoang mua lấy tiếng khen của người chung-quanh. Gương can-đảm nhiều kẻ không xiết. Người thanh-niên xông vào căn nhà đang cháy ẵm một đứa trẻ ra khỏi đống lửa, là người can-đảm. Người lính xông pha bom đạn để giết quân thù là người lính can-đảm. Đứa bé biết binh-vực bạn, chống chọi với kẻ lớn hơn, mạnh hơn, là đứa bé can-đảm.

Cậu học-sinh không nản-chí khi phải làm một bài toán khó, là một cậu học-sinh can-đảm.

Hiền hỏi vặn Trí :

— Hôm trước, nha-y-sĩ nhổ cho em một cái răng

78

...sâu, máu ra nhiều mà em không khóc. Anh Vinh bảo ...em can-đảm. Như thế có đúng không, anh ?

— Em Hiền ngoan lắm ! Như thế là em can-đảm lắm ...rồi còn gì nữa !

Em trả lời câu hỏi :

Tại sao Tuyết cho những người tay chắp sau lưng, lượn xe gắn máy trước đầu xe hơi đang chạy nhanh là chơi dại ?

Thế nào là người lính can-đảm ?

Người học-sinh không nản-chí khi phải làm một bài toán khó, là người học-sinh thế nào ?

Em thực-hành :

- Em can-đảm binh-vực các bạn yếu đuối, bị những đứa lớn hà-hiếp.
- Em chăm-chỉ nghe lời thầy (cô) giảng bài, dầu ngoài sân học-sinh lớp khác đang chơi giỡn.
- Bài em chưa thuộc thì dầu bạn-bè có rủ-rê, em cũng ở nhà học.
- Em không rên-rỉ khi em nhức răng, bị nhọt hoặc đau bất cứ chỗ nào trong cơ-thể.

Em làm bài tập :

- Em cần phải làm những gì để chứng-tỏ em là một học-sinh can-đảm ?
- Cho ba thí-dụ về can-đảm khác với những thí-dụ do Trí kể trong bài đọc.

Em nhớ :

Người can-đảm không sợ nguy-hiểm khó-khăn, cốt làm bổn-phận : giữ-gìn tổ-quốc, cứu giúp người mắc nạn.

22. EM BỎ ĐI CHƠI THÌ LÀM SAO CHO KỊP ?

Em đọc bài :

— Anh Hiền ơi ! Sao sớm mai đến giờ anh không lại trường chơi ? Ở đằng ấy người ta che rạp và trang hoàng sân khấu đẹp lắm, anh à !

Nghe Sanh nói, Hiền vừa xếp tấm biểu-ngữ mới dán được vài chữ, vừa nói :

— Để em đem tấm biểu-ngữ đã dán lại đằng trường cho họ treo lên. Chị ở nhà cứ việc cắt chữ cho xong. Lát nữa em trở về dán tiếp tấm này, thề nào đến sáu giờ chiều cũng rồi, họ treo sau cũng không hại gì há, chị !

Đang chăm-chỉ cắt giấy màu, Tuyết ngừng tay, để kéo lên bàn, rồi nghiêm-nghị :

— Tấm biểu-ngữ lớn mới dán xong, hồ chưa khô em mang đi, chữ nhăn hết còn gì ? Vả lại, hồi hôm chính em mình hứa đúng bốn giờ chiều nay thì xong hết. Bây giờ đã gần ba giờ, nếu em bỏ đi chơi thì làm sao cho kịp ? Ai nấy đều tin-tưởng vào chị em mình. Nếu mình để trễ thì công việc của Ban Tổ-chức dễ bị xáo-trộn.

Nghe nhắc đến Ban Tổ-chức, Hiền sực nhớ đến tràng pháo tay và tiếng hoan-hô của toàn thể những người có mặt tại lớp học tối hôm qua. Hiền liền ngồi lại tiếp-tục dán chữ vào tấm vải...

Tối hôm qua, trong phiên họp phân công của Ban Tổ-chức lễ bế giảng lớp «i-tờ», mỗi người vui vẻ lãnh một công việc. Trước khi bế-mạc phiên họp, Ban Tổ-chức đề-nghị làm hai biểu-ngữ treo ở cổng trường và trên

... để cổ-động đồng-bào tiếp-tục chống nạn mù ... một học-viên thành-thực trình-bày :

– Thú thật, khiêng vác bàn ghế, chưng dọn sân ... sắp đặt trong ngoài chúng tôi đều có thể làm được, ... cắt chữ, dán biểu-ngữ thì chúng tôi xin chịu. Mới ... được, viết được, chúng tôi cố-gắng mày, cắt chữ ... vụng-về !

Hiền nói nhỏ với Tuyết :

— Chị cắt chữ đẹp, vậy chị em mình nhận làm biểu-ngữ nghe, chị Tuyết.

Tuyết gật đầu tán-thành. Hai chị em liền giơ tay : « Chúng tôi xin lãnh làm biểu-ngữ ! »

81

Một tràng pháo tay vang lên, hoan-nghinh tinh thần xung-phong của Tuyết, Hiền...

Em trả lời câu hỏi :

Trước khi nhận công-tác, Hiền nói gì với Tuyết? Tại sao Tuyết, Hiền dám nhận công việc mà học viên lớn tuổi cho là khó-khăn không làm nổi? Tuyết, Hiền có làm tròn trách nhiệm không? Tạ sao em biết?

Em thực-hành :

- Khi toán-trưởng phân-công cho em một công vi gì, em cố-gắng làm tròn phận-sự vì em biết rằn nếu phần việc của em không thành thì hư cả vi chung.
- Em làm một bản kiểm-soát trách-nhiệm để tự kiể soát hạnh-kiểm, hành-vi, việc làm ở lớp, ở n hoặc ngoài đường. Mỗi tuần, em tự kiểm-điể phê-bình và chua ý-nghĩ vào bản để trình th kiểm-soát.

Em làm bài tập :

- Em chép ba câu dưới đây vào giấy rồi dùng chì khoanh chữ Đ nếu câu trả lời đúng và chữ nếu câu trả lời sai.

Đây là :

Đ S cảnh nhà cậu Ba vào buổi sáng.
Đ S cảnh hội-họp tại lớp bình-dân.
Đ S cảnh sân trường lúc học-sinh ra về.

Em nhớ :

- Khi em được giao phó lãm công việc gì thì em luôn có tinh-thần trách-nhiệm.

23. RÁN LÊN EM!

Đọc bài :

— Nước lớn đã đầy rạch rồi em Hiền à ! Sao em chưa sửa soạn đi tắm để anh tiếp-tục tập cho em lội ? Nghe Trí kêu, Hiền lật đật chạy ra vui-vẻ :

— Mấy bữa nay, em tập ôm chuối, dùng chơn đạp nước, lội đã quen rồi. Bữa nay anh tập em bỏ cây chuối, dùng tay khoát nước lội tới nghe anh !

Trí mỉm cười, gật đầu.

Hiền xuống rạch. Trí đưa Hiền ra sâu, bợ hai tay dưới bụng cho Hiền khoát tay, đập chơn lội. Khi thấy Hiền bơi đã quen tay, quen chơn, Trí buông Hiền ra. Hiền chìm-lỉm. Trí vội đỡ em lên. Hiền lấy tay vuốt mặt, hỉ mũi, rồi vỗ lên trán, mèu-máo :

— Thôi đi lên ! Em không tập nữa đâu. Anh báo hại em uống nước muốn chết.

Trí an-ủi :

— Em đừng thối chí ! Anh nhận thấy em khoát tay, đập chơn đã thuần rồi. Anh dám chắc nếu em nhẫn-nại, cố-gắng tập chừng nửa giờ nữa, thế nào em cũng lội ngang rạch này được.

Dứt lời, Trí đưa Hiền vào bờ. Hiền đứng thở hổn-hển :

— Đợi em bớt mệt, em sẽ tiếp-tục tập nữa. Nhưng lần này, anh chịu khó đỡ em cho đến lúc em bơi thật giỏi rồi anh sẽ buông em ra. Anh đừng rút tay thình-lình như hồi nãy, em uống nước chết còn gì !

83

Trí tươi cười :

— Được, lần nầy anh đỡ em cho đến lúc em lội rành em đừng sợ.

Đoạn Trí bước lại nâng Hiền ra giữa rạch. Hiền lại lại can-đảm, hăng-hái, tay khoát, chơn đạp tung nước trườn tới.

Luôn luôn vui-vẻ, Trí khéo-léo khuyến-khích Hiền

— Rán lên em! Em tiến-bộ nhiều rồi đấy ! Anh đoán có sai đâu, mười phút nữa thì nào em cũng lội ngang rạch được.

Trí rút bớt một tay, nhẹ nhẹ nâng Hiền và dìu em qua tận bờ rạch bên kia. Để Hiền nghỉ một lát, Trí vỗ vai em, quả-quyết :

— Giờ thì em có thể lội trở về bờ bên kia một mình được rồi. Em cứ yên-trí mà lội, lúc nào anh cũng ở cạnh em để nâng-đỡ em.

Sau vài phút rụt-rè, Hiền phóng mình ra giữa rạch và lần này, Hiền lội một mạch từ chỗ hai anh em đứng đến tận bờ bên kia.

Em trả lời câu hỏi :

Thấy nước lớn, Hiền kêu em nói gì ?
Hiền trả lời ra sao ?
Xuống rạch rồi, tại sao Hiền đòi lên ?
Trí an-ủi em thế nào ?
Nhờ nhẫn-nại mà Hiền đạt được kết-quả gì ?
Nhẫn-nại giúp-ích ta thế nào ?

Em thực hành :

- Em nhẫn-nại, cố-gắng đi học, mặc dầu trời mưa to, gió lớn hay nóng nực, đường xa.
- Em kém môn nào, em nhẫn-nại tìm-tòi học-hỏi để tiến-bộ thêm lên, chứ không chịu chép bài của anh em bạn.

Em làm bài tập :

- Người học-sinh học kém có thể giỏi được nhờ gì ?
- Người thợ nhẫn-nại cố-gắng làm việc được lợi gì ?
- Ông thầy thuốc nhẫn-nại cố-gắng chữa bịnh giúp ích gì cho nhân-loại ?
- Em giải-nghĩa câu : « Có công mài sắt có ngày nên kim. »

Em nhớ :

Muốn thành công trong mọi việc lúc nào ta cũng phải nhẫn-nại, cố-gắng đem hết sức mình ra làm việc.

85

24. EM BIẾT BỨC TRANH GÌ ĐÂY KHÔNG ?

Em đọc bài :

Trí ngồi xem sách trong phòng khách. Tuyết, Hà ngắm-nghía những bức tranh treo trên tường nhà c Ba. Tuyết chỉ một bức tranh đố Hiền :

— Em biết bức tranh gì đây không ?

Sau khi đọc thầm mày hàng chữ nhỏ ghi chú dư tranh, Hiền nói to :

— Vua Thái-Tôn ngự thuyền đến hỏi Trần-Th Độ chớ gì ?

Tuyết làm bộ ngạc-nhiên :

86

— Tại sao nhà vua lại đến hỏi Trần-Thủ-Độ ?

Hiến đáp :

— Em nhớ rồi. Vua Thái-Tôn bắt giam sứ Mông-Cổ, rồi sai Trần-Quốc-Tuấn đem binh lên giữ phía Bắc. Quân ta ít, đánh không lại quân Nguyên, lui về đóng ở Sơn-Tây. Vua Thái-Tôn phải bỏ kinh-đô chạy về đóng ở sông Thiên-Mạc (tỉnh Hưng-Yên).

Tuyết ngắt lời :

— Thấy tình-thế nguy-ngập, nhà vua làm gì ?

Hiến kể tiếp :

— Vua Thái-Tôn mới hỏi ý-kiến Trần-nhật-Hiệu. Nhật-Hiệu không nói gì cả, cầm sào viết xuống nước hai chữ « Nhập Bắc » nghĩa là đầu hàng quân Mông-Cổ về phía Bắc. Vua Thái-Tôn buồn-bã ngự thuyền đến hỏi Trần-Thủ-Độ thì ông cương-quyết trả lời : « Đầu tôi chưa rơi, xin bệ-hạ đừng lo ! »

Nghe Trần-Thủ-Độ trả lời cứng-cỏi như thế, Vua Thái-Tôn mới thấy vững lòng.

Được ít lâu, quân Mông-Cổ không quen thủy-thổ xứ ta nên mệt-mỏi. Thừa thế, quân ta đánh rất hăng làm chúng phải bị thua to và kiếm đường tẩu-thoát về nước.

Trí bước đến cạnh hai em góp ý-kiến :

— Đức-tính tự-tín mãnh-liệt của Trần-Thủ-Độ đã giữ vững được tinh-thần nhà vua. Nhờ thế mà vua tôi nhà Trần mới đánh đuổi được quân Mông-Cổ ra khỏi bờ-cõi nước ta. Dân ta tránh khỏi ách đô-hộ ngoại-bang. Trái lại, thấy giặc chưa đánh mà tính việc đầu hàng, Trần-nhật-Hiệu không biết tự-tín vậy.

Em trả lời câu hỏi :

Tuyết nhìn bức tranh rồi đố em gì ?
Vua Thái-Tôn hỏi Trần-nhật-Hiệu điều chi ?
Ông trả lời nhà vua thế nào ?
Khi vua đến hỏi Trần-Thủ-Độ thì Thủ-Độ n
làm cho vua vững lòng ?
Trần-Thủ-Độ là người thế nào ? Còn Trần-
Hiệu ?
Tại sao em biết Trần-Thủ-Độ có đức tự-tí
Tại sao em biết Trần-nhật-Hiệu không tin-t
vào sức mình ?
Tự-tín có lợi thế nào ?

Em thực-hành :

- Em không tin là học tài thi phận mà tin-
  vào sức học của em.
- Luôn luôn em tự-tín khi cần thực-hiện một
  tác khó-khăn.
- Em tự-tín nhưng không tự-cao, tự-đại.

Em làm bài tập :

- Em thuật lại một công việc khó-khăn m
  lòng tự-tín, em đã thành công.
- Nhờ lòng tự-tín mà em có thể tập được
  đức-tính tốt nào ?

Em nhớ :

Em cần phải tập tính tự-tín vì tự-tín g
thành công trong mọi công việc.

88

25. TỘI NGHIỆP THẰNG NHỎ QUÁ !

Em đọc bài :

Trí đưa khách ra ngõ vừa trở vào thì Tuyết, Hiền đứng đón ngay trước nhà. Hiền hỏi :

— Anh Trí à, khi nghe anh nói không thể cứu thằng nhỏ bị chó dại cắn được vì đã trễ quá rồi, ông Bái nói câu gì em không hiểu vậy, anh ?

Mặt lộ vẻ buồn, Trí thở ra, đứng lắng-lặng giây lâu, rồi mới đáp :

—« Nhơn vô viễn lự tất hữu cận ưu », nghĩa là người không lo xa ắt có buồn gần. Ông Bái thốt ra câu ấy là có ý trách cha mẹ thằng nhỏ bị chó cắn, lúc đầu không lo đem con đi tiêm thuốc ngừa bịnh dại. Đến lúc bịnh phát mới lo chạy thuốc thì không còn kịp nữa. Thật tội-nghiệp thằng nhỏ quá !

Nghe Trí than-thở, Tuyết, Hiền đứng tần-ngần nhìn anh. Một chập sau, để đánh tan bầu không-khí tẻ lạnh, Tuyết gợi chuyện :

89

— Em thường nghe người ta nói phòng bịnh hơ
là chữa bịnh. Thật là đúng với trường-hợp nầy!

Trí nghiêm-nghị dẫn-giải :

— Nhiều chứng-bịnh như dịch-hạch, thiên-thờ
yết-hầu, phong đòn gánh. . . cần phải tiêm ngừa trước
không nên đợi mắc bịnh rồi mới chữa.

— Câu « Nhơn vô viễn lự tất hữu cận ưu » ý ngh
sâu xa, chớ không phải nói riêng về việc phòng bịn
phải không anh ?

— Đúng vậy ! Câu ấy ngụ-ý dạy người ta p
phòng xa tức là biết lo tính trước những việc khó
hay có thể xảy ra để tìm cách tránh. Muốn phòng ng
tai-nạn xe cộ, khi ra đường, ta phải có ý-tứ. Mu
phòng trước sự túng thiếu, ta phải tiêu xài có chừ
mực, biết phòng xa thì khi có xảy ra việc không h
ta đã có tiền dành-dụm để đỡ phải lo-lắng.

Tuyết cười hóm-hỉnh :

— Em hiểu rồi, vì biết phòng xa mà anh Trí,
Phương lúc nào cũng hăng-hái tham-gia mọi công
xã-hội, để sau nầy, anh có ra tranh cử nghị-sĩ thì đồ
bào sẽ hết lòng ủng-hộ !

Trí kéo tay Hiền vừa bước vào nhà vừa nói :

— Em Tuyết thật lắm chuyện.

Em trả lời câu hỏi :

« Nhơn vô viễn lự tất hữu cận ưu » nghĩa là
Câu ấy dạy ta điều gì ?
Ông Bái thốt ra câu ấy là có ý gì ?

90

Muốn phòng ngừa các bệnh truyền-nhiễm, ta phải làm gì ?

Muốn phòng ngừa tai-nạn xe-cộ, khi ra đường, ta phải làm gì ?

Tại sao ta phải tiêu xài cho có chừng-mực ?

Em thực-hành :

- Em sốt-sắng tiêm thuốc ngừa các chứng bịnh truyền-nhiễm.
- Khi ra đường, luôn luôn em đi đứng có ý-tứ.
- Mỗi ngày em bớt một đồng tiền quà để bỏ ống.

Em làm bài tập :

- Câu « Chớ để nước đến chơn mới nhảy » khuyên ta điều gì ? Người đợi « nước đến chơn mới nhảy » là người thế nào ?
- Phòng xa có lợi gì ?
- Kể tên [illegible] con vật nhỏ biết tích-trữ vật-thực để phòng những khi mưa lụt bất-thường.

Em nhớ :

Em lo tính trước những việc có thể xảy ra hầu đề-phòng bất trắc.

91

96. TIẾNG CÒI ANH TRỌNG-TÀI

Em đọc bài :

Năm giờ bốn mươi. Một hồi còi chấm dứt trậ
bóng tròn giao hữu giữa hai hội Xóm Chợ và Xóm Chùa
Mọi người vui-vẻ ra về. Tuyết, Hiền lững-thững đ
cạnh Trí.

Tuyết tỏ vẻ hóm-hỉnh :

— Em tiếc quá anh Trí à ! Hội mình đã đá lọt mộ
trái mà không được tính bàn. Lúc tiếng còi của an
vang lên thì trái banh do anh Xuân đá cũng vừa lọt và
khung gỗ Xóm Chùa. Mọi người đều tưởng tiếng còi à
ghi một bàn thắng cho hội nhà, nên vỗ tay tán thưởn
Nhưng, khi nghe anh tuyên-bố phạt hội nhà vì anh So
trong hàng tiền đạo đã vượt khỏi hậu-vệ hội bạn, tron
lúc quả banh chưa xuống tới, ai nấy đều chưng-hửn
Không ai bảo ai, mọi người tếu tắc lưỡi. tiếc rẻ...

Hiền xen vào :

— Giá lúc nãy ông trọng-tài bỏ qua cho thì hội n
đã thắng hội Xóm Chùa một bàn trắng rồi.

Trí tươi cười vuốt đầu Hiền :

— Em thử đặt mình vào địa-vị của một người
chân trong hội Xóm Chùa thì em có muốn cho anh
qua cái lỗi của hội ta không ?

Trầm ngâm trong giây lát, Trí lại nghiêm-nghị tiế

— Hai em nên nhớ, chẳng những trong địa h
thể-thao, mà trên tất cả mọi phương-diện, bất cứ l
việc gì, chúng ta cũng phải tỏ ra là người có công-tâ

[illegible] tư-vị ai, không ghét bỏ ai, phải đối-xử công-bằng với mọi người, không vì lợi riêng mà quên lợi chung.

Thâm hiểu, Tuyết, Hiền gật đầu mỉm cười.

Em trả lời câu hỏi :

Ai làm trọng-tài trong tận cầu giao-hữu giữa Xóm Chợ và Xóm Chùa ?
Tại sao em biết ?
Trí phạt hội nhà trong trường-hợp nào ?
Trí phạt như vậy có đúng không ?
Tại sao Tuyết, Hiền không vui ?
Trí giải-thích cho hai em thế nào ?

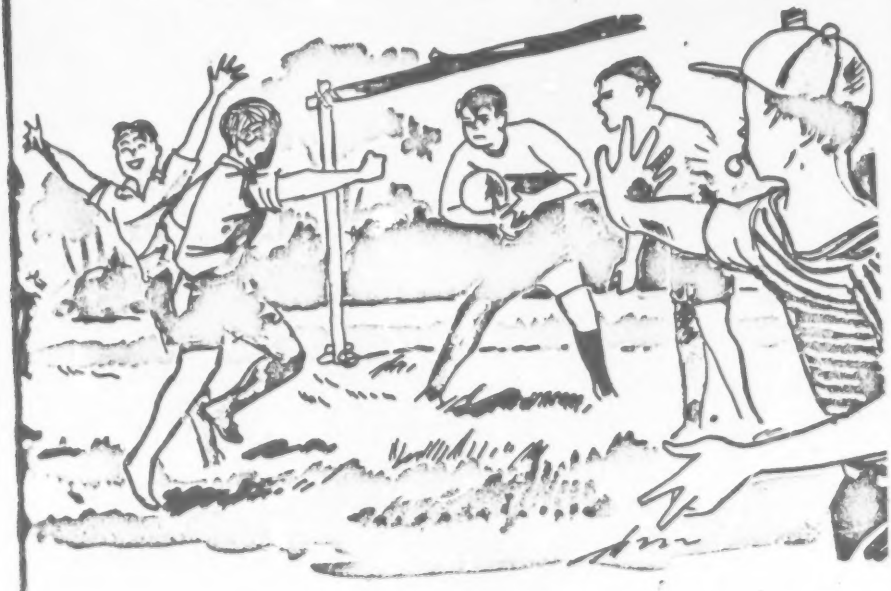

93

Em thực-hành :

- Nếu em là toán-trưởng, luôn luôn em nêu gương công-tâm trong việc phân-công cho các toán-viên.
- Em tránh làm những điều có lợi cho em, thiệt cho bạn-bè như gian-lận điểm, gian-lận trong các kỳ thi, chữa lỗi chính-tả...
- Trong những buổi kiểm-thảo, em phê-bình ngay thẳng, báo-cáo vô-tư.

Em làm bài tập :

- Ở trường học, em phải làm thế nào để tỏ ra em là một học-sinh có công-tâm ?
- Người có công-tâm được mọi người đối-xử thế nào ?
- Nếu mọi người đều có công-tâm thì nước nhà sẽ trở nên thế nào ?

Em nhớ :

Em cố-gắng trau-giồi đức-tánh công-tâm.

94

97. NHƯ VẬY ĐÂU CÓ HAY!

Tập đọc bài :

Hôm nay hội Xóm Chùa và hội Xóm Chợ tái đấu trên sàn Xóm Chùa.

Trận đấu đang độ sôi-nổi và hào-hứng. Người xem đông-đảo.

Hiền và Sanh ngồi trên đám cỏ say sưa theo dõi từng đường banh, điệu đá của các cầu-thủ.

Thỉnh-thoảng, tiếng vỗ tay nổi lên vang dội chen lẫn với tiếng la hét cổ-võ.

Hiền nói với Sanh :

— Hiền chắc trận này cũng huề nữa, Sanh ơi !

Đã gần hết giờ rồi mà chưa bên nào ăn bên nào cả. Sanh cũng bàn thêm :

— Ờ ! Phải chi hội mình mượn anh Thái và anh Năm thì ăn chắc.

— Anh Thái và anh Năm nào ?

— Hai anh là cầu-thủ cừ của hội Xóm Làng. Hiền chưa biết chớ hai anh đó đá hay lắm.

— Hội mình không đá được sao còn mượn thêm ?

— Coi ! Sanh nghe nói hội Xóm Chùa bữa nay có mượn bốn cầu-thủ giỏi của hội khác. Họ định thế nào cũng hạ hội mình mới nghe.

— Như vậy đâu có hay !

95

— Một ông lão ngồi cạnh đó, nghe Hiền nói, lắc gật đầu và xen vào :

— Phải, cháu nói hợp-lý ông lắm.

Hiền và Sanh giựt mình day lại. Ông lão nói tiếp

— Các cháu ạ ! mình không nên trông cậy vào người khác, mà phải tự mình gắng sức để thắng. Các cháu thấy không ? Hội Xóm Chùa có mượn bốn cầu-thủ giỏi của hội khác. Thế mà, hội nhà tuy không mượn ai, nhưng vẫn cầm chân được hội Xóm Chùa. Như thế mới thật là hay.

96

Sanh nghe ông lão nói, ngồi lặng thinh, còn Hiền thì chắp tay thưa :

—Các cháu xin cám ơn ông.

Ông lão xoa đầu Hiền rồi nhìn ra sân cỏ.

Trận cầu vẫn tiếp-diễn sôi nổi và hào-hứng...

Em trả lời câu hỏi :

Trận cầu hôm nay diễn ra tại đâu ? Giữa các hội nào ?

Trước kia, hai hội đã gặp nhau tại đâu ? Kết-quả ra sao ?

Trận đầu tái-diễn hôm nay thế nào ?

Sanh phàn-nàn với Hiền điều gì ?

Hiền có đồng ý cho Xóm Chợ mượn thêm cầu-thủ thắng hội Xóm Chùa không ? Tại sao em biết ?

Hội Xóm Chùa mượn cầu-thủ giỏi để làm gì ?

Nhưng hội Xóm Chùa có thắng được hội Xóm Chợ không ?

Ông lão khuyên Sanh và Hiền điều gì ?

Em thực hành :

- Làm việc gì em cũng cố-gắng tự mình làm lấy, không phải mỗi chút mỗi nhờ cha mẹ hoặc bạn-bè.

Em làm bài tập :

- Người không ỷ-lại là người thế nào ?
- Tại sao em không nên ỷ-lại vào người khác ?
- Em tìm một thí-dụ về một đứa bé không ỷ-lại ?

Em nhớ :

Em không ỷ-lại vào bạn-bè mà tự mình gắng sức học-hành.

97

98. THƯA ANH ĐI CHƠI

Em đọc bài :

Trí, Hiền theo bác Sáu Vàng vào nhà. Bác Sáu thân-mật mời :

— Hai cháu uống nước.

Rồi quay sang Trí, bác tiếp :

— Dữ không? Bữa nay mới thấy cháu Trí đến chơi. Bác định bữa nào rảnh xuống thăm chú Hội-đồng, bắt chú khao bác một tiệc mới được. Hôm chú ra tranh-cử, bác cổ-động bà con xóm nầy ai cũng bầu cho chú.

Trí đứng dậy :

— Thưa bác, ba cháu kính lời cám-ơn bác.

Ông Sáu ngó vào trong nhà gọi :

— Tạp, ra chào khách, con.

Một đứa bé trạc tuổi Hiền rón-rén bước ra. Nó khoanh tay khúm núm lại đứng trước mặt Trí, cúi đầu khom lưng thật sâu, nói :

— Thưa anh đi chơi.

Dứt lời nó vội bước qua một bên, rồi lính-quýnh vấp phải ống quần ngã sấp vào mình Hiền. Cả hai đều té. Trí lật đật đỡ cả hai đứng dậy. Ông Sáu nói :

— Thằng Tập, con út của bác đó, cháu ! Nó nhát lắm, thấy khách lạ là xám xanh cả mặt và luống cuống !

Trí vui-vẻ nói với Tập :

98

— Chúng ta cùng là bà con ở một xóm, có gì mà em phải sợ-sệt. Vả lại dầu đối với người lạ hoặc các học hội-viên trong xã, ông Quận-trưởng, ông Tỉnh-trưởng đi nữa, em nên giữ lễ-phép mà không sợ-sệt. Đối với các bậc ấy bao giờ ta cũng tỏ ra rất kính-trọng và yêu-mến họ, nhưng không nên rụt-rè khúm-núm.

Đoạn Trí quay lại hỏi bác Sáu :

— Thưa bác Sáu, em Tập có đi học không, bác ?

Bác Sáu đáp :

— Có, cháu nó mới học lớp Tư.

— Vậy là trễ lắm rồi, trong mấy tháng hè nầy, bác cho em nó lại nhà cháu, lúc nào rảnh, cháu chỉ cho em học thêm và tập cho em dạn-dĩ đối với mọi người.

99

Em trả lời câu hỏi :

Con út của bác Sáu Vàng tên gì ?
Cử-chỉ của Tập ra sao lúc nó ra chào Trí ?
Bác Sáu nói gì khi khi thầy Tập lính-quýnh ?
Trí khuyên Tập thề nào ?
Nghe bác Sáu nói Tập mới học lớp Tư, Trí giúp nó thề nào ?

Em thực hành :

- Em kính yêu thày chớ không sợ-sệt.
- Khi thầy hỏi đến em, em đứng ngay-ngắn, thẳng, mắt nhìn thày chớ không khúm-núm, kh lưng, rụt cổ.
- Có việc đến công-sở, em không e sợ vô-lý nh em đi đứng nhẹ-nhàng, không nói chuyện tiếng.

Em làm bài tập :

- Thầy, cô hoặc một người bạn của ba má đến n em, em chào hỏi, bưng nước trà mời khách nào, em hãy thuật lại.
- Em có dịp đến công-sở, em có tỏ ra sợ sệt khôn Lời nói và cử-chỉ của em thế nào ?

Em nhớ :

Khi thầy hỏi, em lễ-phép đứng lên trả lời chớ khô sợ-sệt, khúm-núm, khom lưng, rụt cổ.

29. TẠI SAO DIỀU-HÂU LẠI SỢ GÀ MÁI ?

Em đọc bài :

Trời nóng bức, Phương dẫn Tuyết và Hiền ra vườn chơi. Con gà mái đang bươi đất kiếm mồi, đàn gà con chạy tung-tăng khắp vườn. Bỗng một con diều-hâu lượn qua lượn lại trên không. Gà mẹ xoè đôi cánh kêu « tục, tục ». Gà con lật-đật chạy lại chui dưới cánh mẹ. Con diều-hâu từ trên cao đâm bổ xuống. Gà mái xù lông cổ, mở rộng mỏ xáp đến đá diều-hâu, trông rất hung-hăng. Diều-hâu phải bay đi nơi khác.

Thấy vậy, Hiền vỗ tay la lớn :

— Á ngộ. Á ngộ !

Tuyết hỏi :

— Tại sao diều-hâu có mỏ cứng, móng nhọn mà lại sợ gà mái yếu-ớt thế kia ?

Phương giải-thích :

— Bình thường, gà mái sợ diều-hâu lắm, hôm nay vì bảo vệ con, gà liều mình không sợ nguy-hiểm. Thấy gà quá hăng, diều-hâu phải né.

Hiền tiếp :

— Gà mái thương con lắm, há chị. Nhiều lần em thấy gà mẹ bươi đất gặp mồi mà không ăn lại nhường cho con.

Phương khen :

— Em nói đúng lắm. Tình mẫu-tử rất mạnh, thúc giục gà mái hy-sinh tất cả cho con. Còn đối với loài

101

người, gương hy-sinh không phải là hiếm. Người l
hy-sinh tính-mạng để bảo-vệ đất nước, ông bác-sĩ kh
sợ nguy-hiểm chữa cho người mắc bệnh truyền-nhi
ông giáo quên mình, tận-tụy với nghề, cậu học-sinh n
quà lấy tiền để giúp-đỡ bạn-bè...

Tuyết xen vô :

— Mỗi buổi tối, dù mưa gió, chị Phương cũng l:h
bỏ lớp bình-dân. Chị quên mình, giúp-đỡ đồng-
mù chữ...

102

Phương mỉm cười, tát yêu vào má Tuyết :

— Em gái của chị nhiều chuyện quá !

Em trả lời câu hỏi :

Phương, Tuyết, Hiền ra vườn chơi thấy gì ?
Lúc gà mái bươi đất kiếm mồi thì có việc gì xảy ra ?
Tại sao diều-hâu không dám xớt (1) gà con ?
Em làm gì để tỏ lòng hy-sinh đối với bạn em ?
Thấy em đã hy-sinh cho các em như thế nào ?
Cha mẹ em hy-sinh cho các em như thế nào ?

Em thực-hành :

- Em tham-gia công-tác xã-hội trong những ngày nghỉ.
- Em hy-sinh nhịn quà sáng lấy tiền đóng góp vào quỹ của lớp em để mua giấy, viết, mực, quần áo giúp các bạn nghèo.

Em làm bài tập :

- Em kể lại một việc em đã làm để chứng tỏ em đã hy-sinh cho người khác.
- Em kể gương hy-sinh cao-cả của các nhà ái-quốc Nguyễn-thái-Học, Phạm-hồng-Thái, Phan-bội-Châu.

Em nhớ :

Em sẵn-sàng hy-sinh giúp-đỡ người khác.

(1) chụp lấy rồi bay lên lẹ làng.

103

30. ANH TƯỚI MẤY NỌC (1) TRÀU

Em đọc bài :

Trời hừng sáng, Hiền trong nhà chạy ra cổng thì gặp Sanh vừa đi tới. Hiền reo mừng :

— Hay quá ! Hiền định đến nhà Sanh đây !

Sanh vội hỏi :

— Mà Hiền đã chuẩn-bị xong xuôi chưa ? Lon mồi có chưa ?

— Đủ cả, Sanh chớ lo. Thôi, tụi mình vào nhà lấy đồ nghề rồi đi kẻo trưa... Ủa, mà ai đứng đằng kia y như anh Trí vậy kìa !

— Anh ấy chớ còn ai.

— Mình lại rủ anh đi câu với mình cho vui.

Trí mặc quần đùi, mình trần, đang dùng gầu múc nước vãi (2) vô đám trầu. Đến gần anh, Hiền hỏi :

— Anh Trí làm gì đó ?

Trí ngừng tay lại, gạt mồ hôi trán, đáp :

— Anh tưới mấy nọc trầu. Còn em đi đâu vậy, có cả Sanh nữa ?

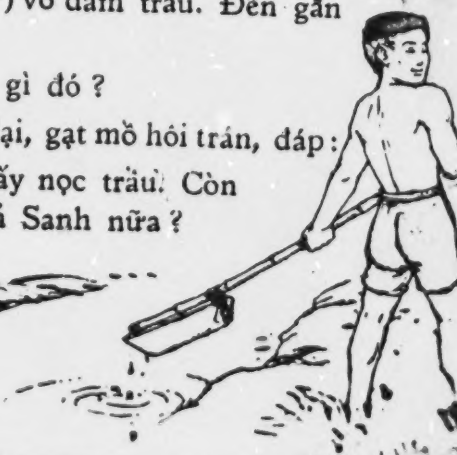

(1) cọc trầu

(2) tưới vào

104

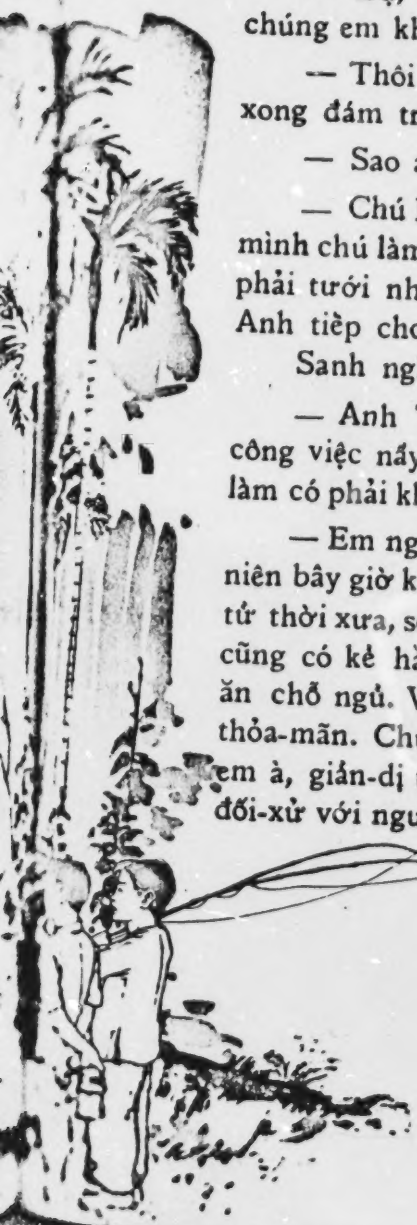

— Dạ, chúng em đi câu cá, anh đi với chúng em không ?

— Thôi hai em đi đi, anh phải tưới cho xong đám trầu nầy.

— Sao anh không để cho chú Hai tưới ?

— Chú Hai cũng đang tưới kia kìa. Một mình chú làm sao xuể, tháng nầy nắng lắm phải tưới nhiều nước, trầu mới không héo. Anh tiếp cho chú một tay để chú đỡ nhọc.

Sanh nghe nói xen vào :

— Anh Trí gần ra bác-sĩ rồi mà làm công việc nầy làm chi cho cực. Để người ở làm có phải khỏe không ?

— Em nghĩ như vậy là sai rồi. Thanh-niên bây giờ không nên bắt-chước các công-tử thời xưa, sống cầu-kỳ, trưởng-giả, đi đâu cũng có kẻ hầu người hạ, kén chọn từ món ăn chỗ ngủ. Vậy mà lúc nào cũng tỏ ra chưa thỏa-mãn. Chúng ta phải tập sống giản-dị em à, giản-dị trong cách ăn-mặc, trong cách đối-xử với người xung quanh, đôi khi chúng ta còn phải sống hòa mình với đồng-bào lao-động để hiểu họ và giúp đỡ họ. Sao, các em có đồng-ý với anh không ?

Hiền, Sanh dạ rồi chạy vào nhà.

105

Em trả lời câu hỏi :

Trí dậy sớm để làm gì ?
Hiền hỏi Trí điều gì ?
Trí trả lời ra sao ?
Hiền rủ Trí đi đâu ?
Tại sao Trí từ chối ?
Sanh thắc-mắc điều gì ?
Trí giải-thích thế nào ?

Em thực-hành :

- Em mặc đồng-phục chớ không mặc quần hàng, áo lụa để đi học.
- Em dùng hàng vải nội-hóa để may mặc.
- Em cùng các bạn trong toán trang-trí lớp học giản-dị nhưng không thiếu vẻ mỹ-quan.

Em làm bài tập :

- Đứa bé giản-dị có thích sai-khiến người khác không ? Tại sao vậy ?
- Ở nhà, nếu cần người giúp việc làm hộ công việc gì, em ăn nói thế nào ?
- Em có đeo đồng-hồ hoặc đồ trang sức đắt tiền khi đi học không ? Tại sao ?

Em nhớ :

Em tập sống giản-dị.

106

31. BÀI ÔN (theo điệu hò lờ)

Hò lơ, hó lơ, lắng tai nghe chúng em hò lờ,

1. Chúng em cố-gắng học-hành (a li hò lờ),
Kiên-tâm nhẫn-nại (a li hò lờ) công thành ngày mai.

Hò lơ, hó lơ, lắng tai nghe chúng em hò lờ.

2. Vững lòng tin ở sức tài (a li hò lờ),
Bền gan tự tín (a li hò lờ) chí trai sánh nào ?

Hò lơ. . . . . .

3. Không ỷ-lại, chẳng tự cao (a li hò lờ),
Tự gây sức mạnh (a li hò lờ) tiến mau mọi đường.

Hò lơ. . . . . .

4. Bạn bè cùng học một trường (a li hò lờ),
Hy-sinh giúp bạn (a li hò lờ) mến thương lâu dài.

Hò lơ. . . . . .

5. Công-tâm đối-xử thẳng ngay (a li hò lờ),
Không vì tư-lợi (a li hò lờ) đổi thay nghĩa tình.

Hò lơ. . . . . .

6. Chúng em đo lượng sức mình (a li hò lờ),
Nhận lấy trách-nhiệm (a li hò lờ) quyết sao lo xong.

Hò lơ. . . . . .

108

CHƯƠNG V

Bổn-phận đối với người ngoài

32. MẠNG NGƯỜI RẤT QUÍ

Em đọc bài :

Gần hết ngày nghỉ lễ, bà Thăng và Tuyết, Hiền trở về Sài-gòn. . .

Một buổi chiều, Vinh dẫn Tuyết, Hiền đi dạo. Dọc đường, Hiền thấy tấm bảng chặn giữa lối đi:

« Coi chừng việc làm ». Nhìn lên cây me ở vệ đường, thấy hai người đang cưa một nhánh to, Hiền hỏi :

— Cây to có tàn lớn thì mát, tại sao họ cưa đi, uổng quá hả anh ?

110

Vinh đáp :

— Để nhánh to thì có nhiều bóng mát cũng đỡ cho người đi đường trong lúc trời nắng gắt, nhưng cây có nhánh to cũng nguy-hiểm lắm, em à. Nhiều khi mưa to gió lớn, nhánh cây gãy rơi xuống trúng người qua lại, có khi làm thiệt-mạng người, vì thế nhà cầm quyền mới cho chặt bớt nhánh cây.

Ngừng giây lát, Vinh lại tiếp :

— Hai em có biết tại sao cảnh-sát thường biên phạt những xe đò chở hành-khách quá số nhứt định không ?

Tuyết suy-nghĩ rồi đáp :

— Có phải xe chở nhiều quá thì hay lật và nhà cầm-quyền sợ tai-nạn xảy ra làm thiệt-mạng hành-khách, phải không anh ?

Vinh gật đầu :

— Đúng vậy, ! Ở đâu, lúc nào nhà cầm-quyền cũng lo bảo-vệ sanh-mạng cho nhân-dân. Riêng các em, nếu các em không thể làm gì để bảo-vệ sanh-mạng của người khác thì các em cũng phải cố-gắng tránh những trò chơi nguy-hiểm có thể gây thương-tích cho những người sống chung quanh các em.

Hiền tiếp :

— Mới hôm trước đây, mấy đứa nhỏ đằng xóm chơi liệng đá. Chẳng may, chúng liệng trúng một chiếc xe hơi chạy ngang qua làm bể kiếng, suýt gây tai-nạn nhưng nhờ bác tài-xế lanh tay thắng xe kịp. Cha mẹ chúng phải năn-nỉ, xin lỗi và chịu bồi thường mới yên việc.

111

Vinh chậm-rãi khuyên :

— Đó cũng là một gương xấu mà hai em cần phải tránh để khỏi gây tai-nạn cho người khác.

Em trả lời câu hỏi :

Hiền thấy người ta làm gì trên cây ?
Cây có nhánh to có thể gây thiệt-hại gì cho người đi đường ? Vinh đồ hai em điều gì ?
Tuyết trả lời ra sao ?
Vinh giải-thích gì thêm cho hai em ?

Em thực-hành :

- Em không liệng đá càn, sợ gây tai-nạn cho người khác.
- Em không ném đá hoặc vật gì ra đường có thể gây tai-nạn xe cộ.
- Em thận-trọng khi đi xe đạp để khỏi gây tai-nạn cho người khác.
- Em không dùng ná thun để bắn nhau.

Em làm bài tập :

- Em kể lại một vài chuyện chứng tỏ mạng người rất quý.
- Em có biết tại sao ở châu-thành, nhà cầm-quyền cấm xe chạy hết tốc-lực không ?
- Em có biết tại sao ngã tư có đèn xanh, đèn đỏ không ?
- Em có biết tại sao nơi bờ biển ở chỗ cát lún, người ta cắm cờ đỏ không ?

Em nhớ :

Lúc nào, em cũng trọng tánh-mạng của người khác.

112

33. TỘI NGHIỆP CHỊ QUÁ !

Em đọc bài :

Trong lúc Vinh đang trò chuyện với hai em, bỗng có tiếng nói sang-sảng ở nhà bên cạnh. Hiền thấy một người đàn-bà liệng tấm giấy một đồng bạc về phía ông lão hành-khất và hách-dịch :

— Thực tôi bực mình quá ! Ngày nào cũng gặp ăn xin. Tôi thí cho một đồng bạc đây nè. Đi đâu đi phứt cho khuất mắt tôi. Lần sau đừng đến đây làm rộn tôi nữa nghe !

Dứt lời, bà ta quay lưng vào nhà và đóng mạnh cửa lại. Ông lão ngẩn-ngơ trong giây lát, rồi rưng rưng nước mắt, chống gậy bỏ đi nơi khác. Đồng bạc nằm rơi ngay cửa ngõ...

Hiền hỏi anh :

— Chắc ông lão ăn xin tủi thân nên không thèm nhận tiền của bà ấy cho chớ gì ?

Tuyết vọt miệng :

— Đúng vậy em à !

Vinh giải-thích :

— Đối với mọi người, ta phải biết trọng nhân-cách của họ. Dù họ đi ăn xin hay làm mướn cũng vậy, họ cũng biết xấu hổ nếu ta nặng lời đối với họ hoặc tỏ vẻ khinh-bỉ họ.

Tuyết gật đầu tiếp :

— Hèn chi chị bếp gần nhà mình thôi việc cũng vì bà chủ thường hay mắng chửi chị khi chị làm điều gì không vừa ý bà.

Hiền phụ-họa :

— Em cũng thường nghe chị ấy than phiền bà ta lắm. Tội-nghiệp chị quá !

Em trả lời câu hỏi :

Trong lúc Vinh cùng hai em trò chuyện thì có gì xảy ra ở cạnh nhà ?
Người đàn bà cho tiền hành-khất cách nào ? Và bà còn nói gì nữa ?
Ông lão có nhận tiền cho không ? Tại sao em biết ?
Ở trường học, em đối-xử với bạn như thế nào để chứng-tỏ em biết trọng nhân-cách của bạn ?
Ở nhà, em phải đối-xử với người làm như thế nào ?
Nếu em biết trọng nhân-phẩm của người khác thì họ sẽ đối-xử lại với em như thế nào ?

Em thực hành :

- Em không bắt-nạt hoặc mắng chửi các bạn
- Em không bạc-đãi người làm

114

- Em phải đối-xử lễ-độ với mọi người, kể cả người nghèo khổ và người tàn-tật.

Em làm bài tập :

- Em hãy phê-bình tư-cách của một nhóm trẻ vây quanh và chê-riễu một đứa bé tàn-tật.
- Ở trường học, một toán-trưởng biết trọng nhân-cách của các toán-viên. Em hãy tả cử-chỉ và ngôn-ngữ của bạn ấy lúc tiếp-xúc với toán viên.

Em nhớ :

Em tôn-trọng nhân-cách của mọi người, kể cả người tàn-tật và người nghèo khó.

34. CHÙM CAM CHÍN

Em đọc bài :

Ngồi nói chuyện vớ
Vinh khá lâu, Quang đứn
dậy bắt tay từ-giã bạn, vừ
cười vừa nói :

— Thấy anh tôi nhớ
chùm cam chín quá ! ..

Vinh cũng cười, đứng
dậy tiễn bạn ra sân. Đợ
anh trở vào nhà, Hiền hỏi :

— Anh Quang nhớ chùm cam chín gì vậy, hả anh ?

Vinh cười rồi kể chuyện cho em nghe :

— Hồi anh còn ở trong quân-đội, sau khi tập tác-chiến, huấn-luyện-viên ra lịnh cho nghỉ mười lăm phút. Phần nắng gắt, phần mệt, ai nấy đều lo tìm nơi có bóng mát ngồi nghỉ. Anh đang giáo-giác kiếm chỗ thì anh Quang đi trờ tới, nắm tay anh, vừa kéo vừa nói :

— Tụi mình lại mé vườn đằng kia, anh Vinh, ở đó mát lắm.

Ngồi chưa nóng chỗ, bỗng Quang đứng dậy, ngó trước ngó sau, rồi nói nhỏ :

— Anh Vinh ơi ! Có chùm cam chín ngon quá ! Anh ngồi đây, tôi đi tìm cây thọc nhé !

Anh ngước lên nhìn hướng tay chỉ của Quang. Ba trái cam chín vàng bóng-láng lủng-lẳng trên cành như khêu gợi, như quyến-rũ kẻ đang khát nước.

Biết cây có chủ, anh vội ngăn anh Quang :

— Ý không nên, anh Quang ơi ! Cam nầy của đồng-bào.

— Ở đây, có ai thấy mà sợ.

— Không phải là sợ ai thấy, nhưng chúng ta muốn trọng tài-sản của người khác.

— Mình bảo-vệ an-ninh cho dân-chúng thì mình có quyền hưởng của dân chớ. Hiện nay mình chết khát mà còn nói tới đạo-đức. Anh gàn quá. Thôi ! mặc kệ tôi. Nếu anh không thích thì anh đi chỗ khác...

Ngừng một chút, Vinh hỏi em :

— Em Hiền, theo em thì ai có lý ?

Hiền suy-nghĩ giây lát rồi đáp :

— Anh hai có lý, chớ còn ai nữa. Cam của người ta mà lấy sao được ?

Tuyết cũng xen vào :

117

— Nhưng anh hai à ! Em còn thắc-mắc không
câu chuyện kết cuộc ra sao ?

— Tốt đẹp lắm, em à ! Anh bỏ ra đi một lát
Quang tìm gặp anh cho biết Quang rất hối-hận.

Hiền hỏi vặn :

— Mà anh có thọc cam không, anh hai ?

Vinh cười đáp :

— Dĩ nhiên là không.

Em trả lời câu hỏi :

Câu chuyện xảy ra tại đâu ? Trong trường hợp nào
Vinh ngồi nghỉ mát với ai ? Tại đâu ?
Quang đòi làm gì ?
Vinh có đồng-ý không ? Tại sao ?
Vinh nêu ra lý lẽ gì để ngăn bạn ?
Quang có nghe lời Vinh không ?
Câu chuyện kết cuộc ra sao ?

Em thực-hành :

- Em gặp của rơi phải tìm chủ mà trả lại.
- Em có mượn gì của ai thì phải giữ-gìn cẩn-thận và trả lại đúng ngày hẹn.
- Em không hái hoa quả của người.
- Em không nhổ lúa hoặc để cho trâu bò giẫm ruộng lúa của người.

118

Em làm bài tập :

- Em hãy kể một câu vài chuyện tương-tự như chuyện trên đây.
- Em làm gì ở trường học để chứng tỏ em biết trọng đồ vật của bạn, em hãy kể ra.
- Nhà nho có câu : «Kỷ sở bất dục, vật thi ư nhân», nghĩa là điều gì mình không muốn, thì chớ làm cho người khác. Theo em, nếu mỗi người làm đúng theo câu ấy thì xã-hội sẽ ra sao ? Em tìm thí-dụ chứng-minh ý-kiến của em.
- Theo ý em, phải giải-quyết thế nào để biết trọng của người trong trường-hợp sau đây :

Hai học-sinh cùng đi chơi chung với nhau. Chúng lượm được một cái bóp đựng 150$. Hai cậu tính chia số tiền ấy. Nhưng ai cũng giành công và đòi nhiều. Nếu em được đề-cử làm trọng tài, em giải-quyết thế nào ?

Em nhớ :

Em luôn luôn trọng tài-sản của người khác.

119

35. ANH ĐÃ HỨA LỠ VỚI CHÚ SÁU XÓM MÌNH RỒI

Em đọc bài :

Hội Phụ-huynh Học-sinh các trường Tiểu-học Đô-Thành Sài-gòn có tổ-chức một cuộc xổ số để lấy tiền cứu giúp nạn-nhân bị bão lụt miền Trung. Vinh có gởi em mua vài vé số để giúp đồng-bào bất-hạnh. Không dè đến ngày mở số, Vinh được may-mắn trúng một chiếc xe đạp. Vì dư dùng, Vinh định bán chiếc xe đạp cũ của mình. Chú Sáu cùng xóm chịu mua, ưng-thuận giá cả và hứa vài hôm nữa sẽ đến chống tiền. Hôm sau, Tôn, bạn của Vinh, đến chơi, nghe Vinh định bán chiếc xe đạp, liền hỏi mua với giá cao hơn, nhưng Vinh nhứt quyết không ưng-thuận. Khi khách ra về, Hiền liền hỏi anh :

— Sao anh Tôn chịu mua giá cao và trả tiền liền mà anh không chịu bán cho rồi, còn chần-chờ gì nữa ?

Vinh đáp :

— Anh đã hứa lỡ với chú Sáu rồi. Anh không thể vì ham lợi mà quên lời cam-kết với chú Sáu được.

Hiền tiếp :

— Nếu đến ngày hẹn, chú Sáu không có tiền mua thì anh đã mất một cơ-hội tốt vậy !

Vinh giải-thích :

— Chừng ấy mình sẽ tính chớ không muộn gì. Anh sợ mình thất lời hứa với người ta thì họ sẽ khinh-rẻ mình và lần sau họ không còn tín-nhiệm mình nữa.

120

Hiền gật đầu :

— Anh nghĩ thế mà phải. Nếu mình bán xe cho người khác, mỗi lần gặp chú Sáu chắc mình ngượng lắm !

Vinh xoa đầu em và khen :

— Em tôi giỏi quá ! Bây giờ em đã hiểu mình có ngay thẳng trong việc giao-dịch thì người ta mới trọng mình.

Em trả lời câu hỏi :

Vinh định bán xe đạp cũ của mình cho ai ?
Hôm sau, có ai hỏi mua xe với giá cao hơn ?
Vinh có chịu bán xe không ? Tại sao vậy ?
Nếu Vinh thật-tín với chú Sáu thì có hại gì ?
Khi đã hứa gì với bạn thì em phải làm sao ?

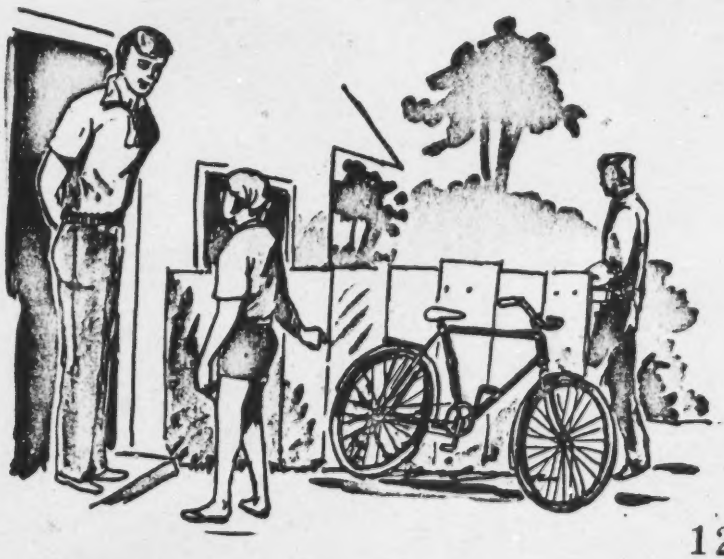

121

Em thực-hành :

- Em thành-thật trong việc giao-dịch với mọi người.
- Em giữ lời hứa.
- Em không bỏ sót lỗi trong bài chánh-tả của em nếu được thày giao tự sửa lấy.

Em làm bài tập :

- Em kể một vài chuyện thất-tín của bạn mà em đã thấy.
- Em kể những tai-hại gây cho một nhà buôn do sự thất-tín mà ra.
- Em giải-thích tại sao thất-tín thì nhà buôn mất khách hàng ? Học-sinh thì mất bạn ?

Em nhớ :

Trong việc giao-dịch, em phải giữ lời hứa, không vì thấy lợi mà sanh ra dối-trá.

122

36. MỘT CHƯƠNG-TRÌNH SÁT THỰC-TẾ

Em đọc bài :

Xếp tờ báo để lên mặt bàn, cậu Ba với tay vặn ngọn đèn dầu lửa cho sáng rồi chậm-rãi :

— Trí à ! Mấy bữa rày, ba thấy đoàn thanh-niên xã hoạt-động hăng-hái lắm. Nhưng ba còn hơi ngại, nếu ban hướng-dẫn không có một chương-trình sát thực-tế thì công-việc khó tiếp-tục được lâu dài.

Thấy cậu Ba thắc-mắc, Trí vội-vã trình-bày :

— Thưa ba, anh Khương, anh Tôn và con đã vạch một chương-trình hoạt-động mà chúng con định đem ra thực-hiện trong vòng ba tháng. Chúng con đã trình bản dự-thảo chương-trình cho bác Đại-diện xã xem, bác cũng đã chấp-thuận.

Mợ Ba ngồi may bên cạnh, xen vào :

— Không biết bác Đại-diện bày đặt cử ra ban này, ban nọ làm gì ? Cứ để công việc ấy ai nấy lo có tiện không ?

Trí vui-vẻ đáp :

— Thưa má, có lắm công việc nếu để mạnh ai nấy lo thì lại gặp nhiều điều khó-khăn. Thí-dụ muốn đắp con đường mé sông trong làng cho rộng rãi, nếu để cho các nhà ở dọc theo con đường ấy lo thì chắc là khó mà hoàn-thành vì nhiều nhà thiếu phương-tiện. Những người khác trong xã, tuy ở xa mé sông, nhưng cũng thường sử-dụng con đường này cần phải góp công vào việc bồi đắp nó cho thêm rộng-rãi, cao-ráo.

Cậu Ba gật đầu, mỉm cười :

— Ba nhận thấy nhờ làm việc tập-thể mà đoàn thanh-niên xã đã thâu lượm được nhiều kết-quả khả-quan. Mấy bữa rày, nhiều bà con trong xóm mình đã đào hố chôn rác. Những nhà vệ-sinh đặt hai bên bờ sông đã được dẹp bỏ. Thay vào đó, mỗi nhà đã đào hầm sâu để làm cầu, có nắp đậy hẳn-hoi ở sau vườn. Không còn ai đem thú-vật chết liệng xuống sông. Con đường dọc theo mé sông đã được đoàn thanh-niên hợp với đoàn thiếu-niên dọn-dẹp sạch-sẽ từ ranh làng đến xóm chợ.

124

Em trả lời câu hỏi :

Cậu Ba hỏi Trí điều gì ?
Trí trả lời ra sao ?
Ban vệ-sinh đã thực hiện được những gì ?
Đồng bào trong xã có hưởng-ứng công việc làm của đoàn thanh-niên không ? Tại sao em biết ?
Đứng riêng rẽ một mình, em có có đủ sức làm những công việc để giúp ích xứ sở không ?
Tại sao em phải tham-gia hoạt-động với các đoàn-thể trong nước ?
Bịnh sốt-rét có hại gì cho nhân-loại ?
Chánh-phủ bài-trừ sốt-rét bằng cách nào ?
Tại sao không nên chùi rửa thuốc D.D.T. sau khi nhân-viên trừ sốt-rét phun thuốc nhà em ?

Em thực-hành :

- Em dẹp những chén, chai bể có nước mưa để muỗi khỏi sanh-sản.
- Em đổ dầu lửa vào cống, rãnh để diệt lăng quăng.
- Em xin nhiều tài-liệu về chương-trình diệt-trừ sốt-rét do Bộ Y-Tế xuất-bản đặng phổ-biến cho dân-chúng trong thôn xóm.
- Em giúp-đỡ nhân-viên diệt-trừ sốt-rét khi họ đến phun thuốc D.D.T tại nhà em.

Em làm bài tập :

- Em kể vòng truyền bệnh sốt-rét.
- Em kể cách trừ bệnh sốt-rét.
- Em kể những thuốc công-hiệu để trị bịnh sốt-rét.
- Em thuật lại một buổi công-tác của nhân-viên diệt-trừ sốt-rét trong xóm em.

Em nhớ :

Em hăng-hái tham-gia chiến-dịch diệt-trừ sốt-rét.

125

37. TÔI NGHE NÓI

Em đọc bài :

Lớp học bình-dân sắp mãn giờ. Trước khi ra về, Phương đứng dậy hỏi :

— Hôm nay, cô bác có ai thắc-mắc gì xin cho tôi biết ?

Anh Tư thợ mộc giơ tay lên, xin phép :

— Thưa cô, mai đây có nhân-viên bài-trừ sốt-rét đến phun thuốc tại xóm mình. Tôi nghe mấy bà con xóm trên nói thuốc ấy làm mục cột, kèo, vách phên, có đúng vậy không ?

— Không có vậy đâu anh Tư à ! Thuốc ấy không có hại gì cho cây, ván cả.

126

Bà Tám bán hàng rong vui-vẻ tiếp lời :

— Người ta nói kiến, rệp sanh-sản thêm nhiều hơn trước khi bơm thuốc. Phải vậy không, cô ?

— Tại họ nhận-xét sai. Thật ra lúc bơm thuốc thì kiến, rệp chết hết, song còn một số trốn trong kẹt, thuốc không thấm vào được. Chúng chờ khi thuốc bớt công-hiệu, chạy kiếm chỗ khác ẩn-trú. Vì thế, họ lầm tưởng chúng sanh-sản nhiều hơn trước.

Tuyết, Hiền ngồi ở cuối lớp chăm-chỉ nghe chị giải-thích. Tuyết thắc-mắc liền đứng dậy :

— Thưa chị, tại sao người ta không xịt thuốc xuống ao, vũng hoặc vào các đám cỏ hay bụi rậm là những nơi có nhiều muỗi mà lại xịt trong nhà làm bẩn vách phên, cửa nẻo ? Hơn nữa, cô bác lại thất công dọn-dẹp đồ-đạc.

Phương tươi cười :

— Chiến-dịch bài-trừ sốt-rét không đủ phương-tiện để tiêu-diệt hết các giống muỗi mà chỉ cốt trừ những con muỗi đòn-xóc đã cắn người bịnh. Sau khi cắn xong, muỗi đòn-xóc không bay xa nổi, chúng bám vào vách, vào tường. Vì thế, người ta chỉ xịt thuốc trong nhà để giết loại muỗi nầy và để ngăn-ngừa sự truyền bịnh.

Nhờ thấu hiểu mục-đích của chiến-dịch, trước khi ra về, học-viên hứa hết lòng giúp-đỡ nhân-viên diệt-trừ sốt-rét bằng mọi phương-tiện đặng làm tròn nhiệm-vụ mau lẹ và dễ-dàng.

Em trả lời câu hỏi :

Gần mãn giờ học, anh Tư thợ mộc hỏi Phương g
Phương đáp thế nào?
Tiếp theo anh Tư, bà Tám hàng rong nói gì ?
Khi phun thuốc D. D. T., kiến, rệp có chết h
không ? Tại sao vậy ?
Em tham-gia chiến-dịch diệt-trừ sốt-rét bằng các
nào ?

Em thực-hành :

- Em tham-gia tổ-chức hàng đội tự-trị để rèn-luyện tinh-thần tập-thể.
- Em tham-gia tổ-chức các buổi du-ngoạn, cắm trại hoặc những cuộc vui công-cộng.
- Em tham-gia công cuộc cứu-tế ở địa-phương.
- Em gia-nhập các đoàn-thể thiếu-nhi hay hướng-đạo.

Em làm bài tập :

- Em kể những công-tác xã-hội.
- Em kể sự ích-lợi của hàng đội tự-trị.
- Em kể mục-đích của đoàn thiếu-nhi.
- Em kể những điều luật của Hiệu-đoàn mà đoàn-viên phải tuân theo.

Em nhớ :

Em gia-nhập đoàn thiếu-nhi để góp công xây đắp xóm làng ngày thêm tiến-bộ về mọi mặt.

128

38. BÀI ÔN

I) Em hãy chép vào tập câu trả lời đúng trong bốn câu trả lời dưới đây :

Người công-dân yêu nước tham-gia các công-tác xã-hội để (phụng sự tổ-quốc, giết thì giờ, hội-họp ăn uống, được nổi tiếng).

II) Nếu em đã tham gia vào « Tuần-lễ Vệ-sinh » tổ-chức ở trường, em hãy ghi điều em đã làm vào tập. (Thí-dụ : Em đã lượm rác ở sân trường).

1. . . . . .
2. . . . . .
3. . . . . .
4. . . . . .
5. . . . . .

III) Trong suốt một năm qua, nếu em giúp-đỡ đồn
bào của em (Thí-dụ : giúp đỡ nạn-nhân hỏa-hoạn, than
gia Tuần-lễ Vệ-sinh...), em hãy tả hoạt-động đó bằn
hình vẽ trong một khung hình chữ-nhật dài 12cm
rộng 8cm.

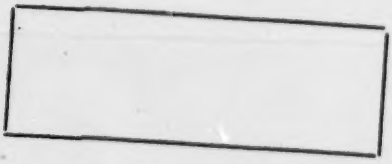

IV) Em ghi vào giấy bốn số 1,2,3,4 trên 4 hàng như
dưới đây, đoạn viết « tốt » hay « xấu » trên mỗi hàng theo
thứ-tự các câu trả lời :

Khi thấy một em bị chúng bạn chê-riễu, em phải

1. . . . 1. nhập phe chúng để chế-riễu em ấy.
2. . . . 2. cản-ngăn.
3. . . . 3. quay mặt đi nơi khác.
4. . . . 4. kêu gọi các bạn khác đến xem.

130

CHƯƠNG VI

Tổ-chức Hành-chánh

39. HỒNG VỀ QUÊ

Em đọc bài :

Phương đang theo học trường Sư-phạm Sài-gòn, quen thân với Hồng. Quê của Hồng ở xã Bình-thạnh, tỉnh Biên-hòa, thuộc miền Đông Nam-phần ; còn quê của Phương thuộc miền Tây nên hai người vẫn thường kể cho nhau nghe những mẩu chuyện lý-thú ở hai nơi ấy. Phương ao-ước có dịp sẽ đến thăm xã Bình-thạnh cho biết.

132

Chẳng bao lâu có lễ lớn, nghỉ mấy hôm, Hồng tỏ ý mời Phương về quê sau khi viết thư xin phép cha mẹ. Thấy Phương dắt theo Hiền và Tuyết, Hồng hân-hoan vô cùng.

Trên chuyến xe về quê, Hiền và Tuyết hỏi chuyện Hồng tíu-tít làm cho Phương đôi lúc phát cáu lên. Nhưng Hồng vui-vẻ nói :

— Không sao chị ạ, Hiền và Tuyết vui tính lắm. Tính hiếu-kỳ của hai em tốt lắm chớ !

Đến trưa, xe đò chở bốn người đậu tại chợ. Hồng bảo :

— Tới rồi, mời chị và hai em xuống.

Thấy chợ trưa vắng khách, phố-xá thưa-thớt, Hiền nhìn Tuyết tiu-nghỉu :

133

— Phố chợ sao nhỏ quá và ít người qua lại!

Phương cười :

— Chợ xã, chợ quê muốn bằng chợ thành-thị sao được ? Nhưng Hồng nầy, nhà Hồng có gần đây không ?

— Ở tận trong ấp lận. Chúng ta phải đi bộ chừng nửa giờ.

Tuyết lè lưỡi :

— Nhà gì ở xa thế ! Đã xã, rồi còn ấp. Ở xa vậy có yên không, chị ? Ai coi về an-ninh, trật-tự ?

Hồng đáp :

— Yên chớ ! Ở ấp thì có trưởng-ấp, ở xã thì có Ủy-ban Hội-đồng xã.

Bốn người đi qua khỏi chợ, trường học, công-sở, bệnh-xá thì bắt đầu rẽ vào xóm theo đường mòn. Nhà cửa lưa-thưa trong vườn cây rậm-rạp. Cảnh-vật càng trở nên vắng-lặng, buồn-tênh.

Tuyết hỏi :

— Gần tới nhà chị chưa, chị Hồng ?

Hồng cười :

— Nhà chị ở xóm trên, gần tới rồi.

— Xã Bình-thạnh có mấy ấp, chị ?

— Tất cả có năm ấp, em à !

Như chợt nhớ ra điều gì, Hiền vụt hỏi :

134

— Thè chúng ta có cần trình với ông Liên-gia-trưởng không ?

Hồng bảo :

— Em đừng lo, Liên-gia trưởng là bác của chị, em à. Vả lại, chúng ta cũng chỉ ở có một đêm thôi.

Em trả lời câu hỏi :

Chị Phương quen thân với chị Hồng vào dịp nào ?
Quê của chị Hồng ở đâu ?
Chị Phương ao-ước điều gì ?
Chuyện về quê của Hồng có thêm mày người nữa ?
Tại sao Hiền nhìn Tuyết tiu-nghỉu ?
Tại sao chợ xã nhỏ và ít người ?
Đường rẽ vào xóm của chị Hồng phải đi qua những nơi nào ?

Em làm bài tập :

- Hiện tại, em cư-ngụ ở xã nào ?
- Trong khai-sinh, nơi sinh của em gọi là gì ?
- Xã em ở gồm có mấy ấp ? Hãy kể ra.

Em nhớ :

Xã đặt dưới quyền quản-trị của Hội-đồng-xã. Xã được phân chia thành nhiều ấp. Hội-đồng-xã gồm có đại-diện xã, hội-viên kinh-tế và tài-chánh hội-viên cảnh-sát, hội viên thanh-niên và hội-viên hộ-tịch.

135

40. MỘT PHIÊN HỌP TẠI TRỤ SỞ XÃ

Em đọc bài :

Sáng hôm sau, Hồng rủ Phương và Hiền, Tuyết đi chợ xã.

Mặt trời vừa mọc chiếu ánh nắng vàng xuống rặng cây bên đường. Chim-chóc ríu-rít trên cành như chào mừng ngày mới. Bốn người vừa ngắm cảnh, vừa chuyện trò, đi quanh-quẩn giây lát thì đến trụ-sở xã. Trong lúc đó, bỗng có tiếng ồn-ào từ bên trong trụ-sở ra. Phương định hỏi thì Hồng giải-thích :

— Chắc có cuộc họp của chánh-quyền, chị ạ !

136

Phương hỏi :

— Mình vào xem được không ?

— Được chớ ! Lúc còn ở nhà, em vẫn thường theo ba em tới dự luôn. Chắc buổi họp quan-trọng lắm. Chúng ta vào xem.

Bốn người rón-rén bước vào phía cuối phòng họp chỗ có ghế trống. Vì thấy Hồng quen nên mọi người chẳng để ý tới. Mọi người đang bàn-cãi về công-tác sửa-chữa con đường liên-xã. Có rất đông dân-chúng tham-dự, đủ cả nam lẫn nữ. Hồng nhìn lên bàn dài kê trước mặt mọi người, rồi quay sang nói nhỏ với Phương :

— Người ngồi giữa là ông Chánh-tổng. Kế đó là các ông Đại-diện xã của các xã trong tổng.

Phương lấy làm lạ hỏi lại :

— Nầy Hồng, hình như quê em không thấy có ổng, sao ở đây lại có tổng ?

— Theo em biết thì trong nước chỉ có vài địa-hương còn duy-trì tổ-chức tổng mà thôi. Em biết tổng ầy có từ lâu rồi, gồm năm xã, trong đó có xã Bình-thạnh. ng Chánh-tổng có uy-tín lắm. Đây cũng là công-tác uan-trọng nên ông Chánh-tổng ngồi chủ-tọa để góp ý-ền với dân-chúng. Hội-viên Hội-đồng xã phân-công ể sửa-sang đường-sá.

Hồng vừa nói tới đây thì một tràng pháo tay nổi n : buổi họp giải-tán. Bốn chị em dẫn nhau viếng chợ.

137

Em trả lời câu hỏi :

Nơi em ở có tổng không ? Tổng ấy tên gì ?
Người đứng đầu một tổng gọi là gì ?
Tổng lớn hay nhỏ hơn xã ?
Trong bài « Một phiên họp tại trụ-sở xã », em th
đoạn nào chứng tỏ có tự-do và dân-chủ ở nông-thô
Thí-dụ : dân-chúng tự-động tới dự các buổi họ

Em tập vẽ :

- Em vẽ sơ-đồ tổng của em, ghi các địa-điểm chợ, đình, chùa, trụ-sở Chánh-tổng.
- Em ghi các tổng giáp giới với tổng của em.

Em nhớ :

Nhiều xã họp lại thành tổng. Đứng đầu một tổng có ông Chánh-tổng. Hiện nay, tổng chỉ còn duy-trì ở một vài tỉnh lớn mà thôi.

Ông Chánh-tổng thường đại-diện ông Quận-trưởng hợp-tác với các vị Đại-diện-xã để giải-quyết những công-vụ quan-trọng trong tổng.

41. QUẬN THỦ-ĐỨC

Em đọc bài :

Phương giục hai em sửa-soạn đồ-đạc để trở về Sài-gòn.

Hiền ghé tai nói nhỏ với Tuyết :

— Mình đi hai hôm mà không có quà cho ba má. Làm sao bây giờ ?

Hồng biết được nỗi lo-lắng của hai em, nên đề-nghị :

— Chị Phương nầy, lát nữa mình ghé Thủ-Đức mua nem về biếu hai bác.

— Nghe nói nem Thủ-đức ngon lắm ! Nhưng Phương không mua quen sợ lắm. Hay là Hồng chọn nem giùm Phương đi.

Nghe nói thế, Hiền và Tuyết mừng rỡ thu-xếp đồ đạc thật mau và hối-thúc hai chị đi cho kịp buổi sáng.

Lúc ngồi trên xe, Hiền và Tuyết cứ hỏi thăm Hồng về Thủ-đức :

— Chị Hồng ơi. Thủ-đức là tỉnh hay xã vậy, chị ?

— Thủ-đức là quận, nhưng nhờ ở ngay đường giao-thông thuận-tiện nên việc buôn-bán rất phồn-thịnh.

— Em biết Thủ-đức ở giữa đường Sài-gòn — Biên Hòa, nhưng không rõ thuộc tỉnh nào ?

— Tỉnh Gia-định, em à !

Hiền hỏi :

— Quận lớn hơn tổng phải không, chị? Em biết ông Quận-trưởng đứng đầu một quận. Giúp việc ông còn ông Phó Quận-trưởng.

— Em giỏi lắm. Nhiều tổng họp thành một quận. Thủ-đức là quận-lỵ, nơi làm việc của Quận-trưởng. Chị đố hai em nè. Đô-thành Sài-gòn có mấy quận và nhà của em ở quận nào ?

Hiền nhanh-nhẩu đáp :

— Có tám quận. Nhà em ở quận Năm.

Bỗng xe thắng gấp làm mọi người chúi đầu. Tuyết reo lên :

— Ồ ! Tới chợ Thủ-đức rồi chị Phương ơi, xuống mua nem đi !

Phương bảo mọi người :

— Xuống cả chớ. Lát nữa mình về xe sau vì còn đi xem khắp chợ quận nữa mà !

Em trả lời câu hỏi :

Phương giục hai em làm gì ?
Hồng đề-nghị với Phương mua nem ở đâu ?
Tại sao Thủ-đức phồn-thịnh và náo-nhiệt luôn ?
Quận Thủ-đức thuộc về tỉnh nào ?
Đứng đầu một quận có ai ?
Tại sao người ta gọi Thủ-đức là quận-lỵ ?
Đô-thành Sài-gòn có cả thảy mấy quận ?

Em làm bài tập :

- Chợ quận Thủ-đức ở giữa quãng đường từ đâu về đâu ? Con đường nầy gọi là quốc-lộ số mấy ?
- Từ Sài gòn đi Biên-Hòa còn có con đường nào khác nữa không ? Đường đó gọi là gì ?
- Em hãy kể tên vài văn-phòng hành-chánh quận.
- Em hãy tả sơ-lược quang cảnh chợ quận và chợ xã mà em biết.
- Em chép vào tập tên những địa-điểm mà em thấy có ở quận lỵ :

Trường tiểu học	Bệnh-xá	Bệnh-viện

Em nhớ :

Nhiều tổng hay xã họp thành quận. Quận là cấp trung-gian giữa tỉnh với tổng, xã.

Đứng đầu mỗi quận có Quận-trưởng. Quận-trưởng có Phó Quận-trưởng giúp việc.

141

42. CHỢ BÀ CHIỀU Ở TỈNH NÀO ?

Em đọc bài :

Hôm nay, Hiển đi học về với sắc mặt vui tươi. Vừa để cặp xuống bàn, Hiển khoe rối-rít :

— Tuần rồi, cô cho đi chơi Sở-thú. Tuần nầy cô lại dẫn đi viếng Lăng Ông. Thích quá chị Tuyết ơi !

Tuyết hỏi :

— Em có biết Lăng Ông là gì và ở đâu không ?

— Em biết rồi, Lăng Ông là mả ông Lê-văn-Duyệt ở gần chợ Bà Chiểu.

Phương để tờ báo xuống nhìn hai em cười :

— Đố hai em chợ Bà Chiểu ở tỉnh nào ?

Tuyết nói :

— Chợ Bà Chiểu thuộc về tỉnh Gia-định, phải không chị ?

— Giỏi lắm. Nhưng hai em có biết đứng đầu mỗi tỉnh là ai không ?

Hiển đáp nhanh :

— Ông Tỉnh-trưởng, và có ông Phó Tỉnh-trưởng phụ-tá. Nhưng nè chị, nơi ông Tỉnh-trưởng làm việc

gọi là gì và Hội-đồng hàng tỉnh như cậu Ba lo việc gì ?

— Ông Tỉnh-trưởng làm việc tại Tòa Hành-chánh tỉnh hay Tòa Tỉnh-trưởng đặt tại tỉnh-lỵ. Hội-đồng hàng tỉnh do dân-chúng bầu lên thay mặt cho dân chăm-lo mọi việc trong tỉnh bên cạnh ông Tỉnh-trưởng.

Tuyết hỏi :

— Ngoài Tòa Tỉnh-trưởng, tại tỉnh-lỵ còn có những ty, sở nào nữa, chị ?

Phương đáp :

— Ty Tiểu-học, Ty Thông-tin, Ty Công-chánh, Ty Y-tế v.v...

Em trả lời câu hỏi :

Đi học về, Hiền để cặp xuống bàn rồi nói gì ?
Lăng ông Lê-văn-Duyệt ở đâu ?
Chợ Bà Chiểu thuộc tỉnh nào ?
Ai đứng đầu trong tỉnh ?
Tòa Tỉnh-trưởng đặt tại đâu ?
Ai phụ-tá ông Tỉnh-trưởng ?
Hội-đồng hàng tỉnh do ai bầu lên và có nhiệm vụ gì ?
Em kể các ty chuyên-môn tại tỉnh-lỵ ?

143

Em tập vẽ :

- Em vẽ bản đồ Việt-Nam, ghi tên các tỉnh-lỵ nằm dọc theo quốc-lộ số 1.
- Vẽ sơ-đồ và ghi tên xã, quận, tổng từ nhà em đi tới tỉnh lỵ.
- Vẽ sơ đồ tỉnh của em có ghi tên xã, tổng và quận.

Em làm bài tập :

- Em hãy viết vào tập những tiếng phải điền vào chỗ trống sau đây :

  Em sinh ngày .... tháng .... năm .... tại xã ... quận ... tỉnh ...
- Hiện nay ở Việt-Nam Cộng-hòa có tất cả bao nhiêu tỉnh? Em hãy kể tên một số tỉnh mà em biết.
- Từ nhà em ra tỉnh phải qua những nơi nào? (xã, tổng, quận) Cách bao xa? Có thể đi bằng phương-tiện nào ?
- Em hãy phân-biệt tỉnh và tỉnh-lỵ.

Em nhớ :

Nhiều quận họp thành một tỉnh. Đứng đầu một tỉnh có ông Tỉnh-trưởng và hai Phó Tỉnh-trưởng làm việc tại Tòa Hành-chánh tỉnh.

Tại tỉnh lỵ của mỗi tỉnh có các cơ-quan chuyên-môn như : Ty Tiểu-học, ty Y-tế, Ty Công-chánh, Ty Thông-tin... Ở tỉnh-lỵ có đường phố rộng rãi, phố-xá đẹp-đẽ và dân-cư đông-đúc,

43. THỊ-XÃ VŨNG-TÀU

Đọc bài :

Phương, Tuyết và Hiền đi nghỉ mát ở Vũng Tàu. người ở trọ nhà người cô. Ngay ngày đầu mới đến, n và Tuyết đã cảm thấy dễ chịu với cảnh-vật đây. Vì mới đi nghỉ mát lần đầu nên mọi vật đều ạ đối với hai em. Hiền và Tuyết cứ hỏi chuyện luôn. ương vui-vẻ giải-thích cho hai em biết.

Ngồi trên xe ngựa vòng lên núi nhỏ, Hiền và Tuyết ngắm cảnh vừa vui-vẻ chuyện trò...

Tuyết hỏi :

— Vũng-Tàu là một tỉnh-lỵ, phải không chị Phương?

— Trước kia Vũng-Tàu là một quận-lỵ. Vì tính cách n-trọng của nó, vừa là hải-cảng quân-sự, vừa là nơi ỉ mát của dân-chúng nên Chính-phủ đổi làm thị-xã.

Tuyết hỏi :

— Thị-xã là gì hả chị? Nó có khác với tỉnh-lỵ không?

— Thị-xã chỉ là một thành-phố lớn nằm trong một tỉnh. Nước ta chỉ có vài thị-xã mà thôi : Huế, Đà-Nẵng, Đà-Lạt.

145

— Ai đứng đầu một thị-xã ?

— Thị-trưởng, trừ Vũng-Tàu ra, tại các thị-xã k chức-vụ thị-trưởng do Tỉnh-trưởng kiêm-nhiệm và t lỵ đặt tại thị-xã.

Giây lát, xe ngựa trở vào thành-phố. Thị-xã Vi Tàu có ít đường, song phố nào cũng đồ-sộ và nhiều to bóng mát, trông có vẻ thanh-lịch vô-cùng.

Bỗng Tuyết lấy tay chỉ và reo lên :

— Tòa Thị-trưởng kìa !

Em trả lời câu hỏi :

Phương, Tuyết, Hiền nghỉ mát ở đâu ?
Tại sao Chánh-phủ đổi Vũng-Tàu thành thị-xã
Trước kia nó là gì ?
Thị-xã và tỉnh khác nhau thế nào ?
Ai đứng đầu thị-xã ?

Em làm bài tập :

- Em kể tên các thị-xã ở Việt-Nam.
- Trong các thị-xã vừa kể có thị-xã nào ở vùng cao-nguyên ?
- Nếu em đã đến thăm Vũng-Tàu, em hãy kể tên các bãi tắm mà em biết.
- Tòa Thị-trưởng và tòa Tỉnh-trưởng khác nhau thế nào ?

Em nhớ :

Ở nước ta có vài thành-phố lớn như Vũng-Tàu, Đà-Lạt, Đà-Nẵng, Huế được gọi là thị-xã.

Ông Thị-trưởng đứng đầu thị-xã. Tại nhiều thị-xã, chức-vụ Thị-trưởng được Tỉnh-trưởng kiêm-nhiệm.

146

44. BÀI ÔN

Em chép câu dưới dây vào tập và điền vào chỗ trống các chi-tiết sau đây :

Nhà em ở tại xã.... tổng ..... quận..... thuộc tỉnh .....

2) Em biết nước ta chia ra bao nhiêu tỉnh ? Kể ra.

3) Tỉnh của em gồm có mấy quận ? Kể ra.

4) Em hãy xếp lại theo thứ tự (từ nhỏ đến lớn) các chữ sau đây :

QUẬN, XÃ, TỈNH, TỔNG.

5) Em ghi lại chữ « Thác Cam-Ly», «Chùa Thiên-mụ», « Bãi Dứa » sau tên các thị-xã cho đúng :

Huế . . . . .

Vũng-Tàu . . .

Đà-Lạt . . . .

6) Em ghi các tên thị-xã nói trên vào bản đồ sau đây :

7) Đứng đầu mỗi xã có :

. . . . . .

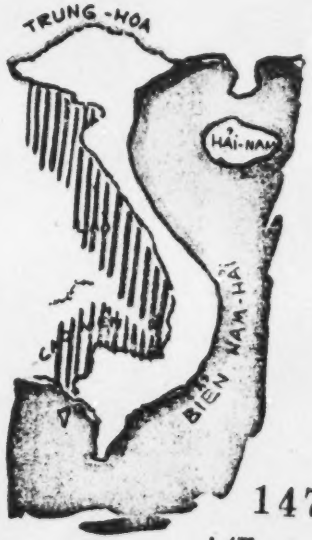

147

Đứng đầu mỗi tổng có

. . . . . .

Đứng đầu mỗi quận có

. . . . . .

Đứng đầu mỗi tỉnh có

. . . . . .

Đứng đầu mỗi thị-xã có

. . . . . .

7) Em cho biết từ xã của em ở đến tỉnh lỵ đi bằng những phương-tiện nào ?